...оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ... 21-һээ гарана | № 254 (13570) | 1971 оной октябриин 27, среда | Сэн 2 мүнгэн

...ЭЖЭЭЛЭЭ ...ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

...табан жэлэй түрүүшын үбэлжэлгэ захалжа байна. ...шадар зургаа-долоо һарада унжагайрдаг малай үбэл... ...тэй һайнаар үнгэргэхэ, энэ үедэ малай ашаг шэмэ ..., түл түрэсээ гарзагүйгөөр абажа, түргөөр түл... ...шэ манай республикын колхознигуудай, совхозуудай ...эдэй эгээн шухала зорилго мүн.

...лгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула нэн түрүүн ...зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ эрилтэ .... Байгша ондо республикымнай колхоз, совхозууд ...хиһоо багашаг үбһэ, силос, корнеплодуудые бэлэд... Зүгөөр энэ жэл түрүүшынхеэ 18 мянга гаран ... хэгдээ, нёдондонойхиһоо ехэ таряа талханай зүйл, ...рил малда үгтэхэ байна. Мүн энэ жэл һолоомо, зе...һаа ехэ. Тиигэжэ юрынхы дээрээ нёдондонойхи... ...нийтын малда хүрэмөөр тэжээл абтажа байнхай. ...юуб гэхэдэ, ойрын үдэрнүүдтэ бүхы зелёнкоёо, һо...уулжа абаха хэрэгтэй. Мүнөө үедэ зелёнкын гурба... ...хуби, һолоомоной хахадынь тооной поли дээрээ хэб.... Тиимэһээ аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ...органууд энэ талаар зохихо хэмжээ абаха ушартай.

...абаһан тэжээлээ нарин һайнаар хадагалха, зү...ашалха гээшэ ажахы бүхэнэй мүнөөдэрэй нангин хэ.... Энэ талаар баян дүй дүршэлтэй малшад, мэргэжэл...совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд олон. Ёһотой һайн ...тазарта үбһэ, зелёнко, һолоомонинь бүхыдөө һүрилэг...рёологдожо абтаһан байдаг. Мүн силосэйшье траншей...орохогүйгөөр хорёологдодог. Тиигээд бүхы үбһэ ...жирнуудта даалгагдажа үгтөөд, нэгэ хүнэй гараар, ...хубаарилгын ёһоор гаргашалагдадаг байна.

...жэлнүүдтэ олохон ажахынууд һолоомо, зелёнко, ...сахай машинаар хэршэжэ малдаа үгэдэг болонхой. ...совхоз бүдүүн тэжээлэйнгээ хахадһаа ехэнхиие хэршэ...үгэдэг заншалтай. Энээнэй аша туһа айхабтар ехэ. ..., һолоомо, зелёнко, сууртай үбһэ хэршэнгүйгөөр ..., тэрэнэй гурбанай нэгэ хубинь, заримдаа хаха...ной эдигдэнгүй хаягдадаг байна бшуу. Гансахан энээ... байгша ондо нилээд ехэ тэжээлээ арьбалха арга ...

...һээ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэл...мо, зелёнко, үбһэ гурба-дүрбэн сантиметр утаар ...машинануудые фермэ бүхэндэ тодхохо аргатай. Һүү...үүдтэ бүдүүн тэжээл хэршэхэ, жэжэлхэ элдэб түхэ...анууд абтаһан байна. Энэ жэлдэ «ИГК-30» түхэлэй ...хэршэхэ бүтээсэ ехэтэй машинанууд олон ерэнхэй. Мүн ...бүхэндэ тооной бии байгаа силос хэршэдэг хуушан ма...ые, мүн бусад түхеэрэлгэнүүдые энээндэ тааруулжа ...йна. Имагтал энэ хүдэлмэриин ашаа үрэ ехэтэй ...ойлгохо шухала.

...ша ондо зелёнко, һолоомо үндэрөөр ургажа, тэрэниие ...үгөөгүйдэ аргашьегүй. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэри... талаар хэмжээнүүдые эртэнһээ абаха болоно. Юуб ...малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шалгаад үзэхэдэ, олон...ынуудта энэ талаар юуншье бэлдэгдээгүй байна ха юм.

...дохёор, үбһэ тэжээл малай хүл доро хаяжа үгэдэг ...дaлтай эрид тэмсэхэ саг ерээ. Олохон ажахынуудай ...лай гүүртэ, отарануудта хобтс хобоонуудай дутамаг, ...һан дээрэһээ малшад үбһэеэ, зарим талха таряагаа га...э хаяжа үгэдэг. Тиигэжэ үбһэнэй эгээн шэмэтэй та... набша, сэсэгынь малда гэшхэгдэжэ, миин үйр боложо ...гээшэ.

...үе сагта үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ эрил...дaад байхада, иимэ ээзн буса байдалые тэсэхээр бэшэ. ...мэһээ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэ...бүхы малдаа тэжээл хэжэ үгэхэ хобто хобоонуудые бэл...тай. Торин совхоз хэршэгдэһэн тэжээлээ хэжэ үгэ...үдые юрын һургаагуудаар хана хээд, уһа хаяжа хүр... дүршэлтэй. Тиихэдэнь угаа зохид хобоо хобтонууд ...байха юм. Энэ янзаар хобоо хобтонуудые хаа хаана...эй соонь бэлдэжэ болохо байна.

...дахяар, тэжээл буйлуулжа малда үгэхэ гээшэ мүн лэ ...ратэй байха юм. Илангаяа таряа талханай зүйл ха...нда хэжэ, бага зэргэ эһээн татаад малда үгэхэдэ ...гэжэ малшан бүхэн мэдэдэг. Тиигэбэшье элдэб шал...даа бараад, малда таряа талханай зүйл хуурайгаар ...мтанууд али олон үзэгдэдэг. Энээниие байгша ондо ...болохогүй.

...урда жэлнүүдтэ манай республикын колхоз, совхо...һолоомо хэршээд, тэрэнээ гидролизно аргаар буй...болоһон байна. Теэд һүүлэй жэлнүүдтэ гидролиз хэ...ескэ зүйлнүүдэй дутамаг дээрэһээ хэршэһэн һолоо... уралаар зөөлэрүүлдэг болоо. Энэмнай ямаршье ...ргүй, миин хооһон гаргаша гээшэ гэжэ мэргэжэлтэд ...байна. Тиигэбэшье олохон ажахыда урдынхидаа ...ээ хэжэ үргэлжэлһөөр. Энэ гэмшэлтэй.

...дэхеэр, адууһа малые түрэл түрэлөөрнь, наһаарнь, ..., ашаг шэмэ үгэлгөөрнь илгаруулжа, тэжээл үгэхэ... зохёохо талаар колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд ...салгатай. Илангаяа тэжээлэй рационие протеин ...тинаар, бусад бодосуудаар хүсэлдүүлхэ тушаа гол ...хандуулагдаха байна. Теэд бодото дээрэ эдэ эрилтэ...лтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Энэнь юун дээрэһээ элир..., олонхи колхоз, совхозууд мүнөө хүрэтэр үбһэ ... шанарые, тэрэнэй хэды шэнээн протеин, каротин...е лабораторинуудта шалгуулаагүй байна бшуу. ...ал Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Хэжэнгын болон бусад ...гүүдтэ үзэгдэнэ. Үбһэ тэжээлэйнгээ шанар, бүридэ...дээгүй аад, зүб рацион зохёохын аргагүй байһаниинь .... Тиимэһээ колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд бүхы тэ...абораторидо шалгуулха яаралтай хэмжээ абажа, гүүр..., фермэ бүхэндэ тааруу һайн рацион зохёохо үүргэ...

...а отара, гүүртэнүүдтэ малшадай, бусад хүнүүдэй ху...и олон байжа, нийтын малда үгтэһэн тэжээл хунжадаг ...Иимэ ушар Зэдын, Сэлэнгын, Хэжэнгын аймагуудта ...ралдана. Тэрэ саанаа эдэ малда эдюулэгдэһэн тэжээ...е ямаршье түлөөһэ нийтын жасада оролдоггүй байна. ...гаргашалха талаар бии байгаа эдэ олон дутагдал...дары усадхаха, нийтын малда бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй ...бүхэниие ашаа үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ талаар ай... партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхоз, ...дай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эрид хэмжээ аба.... Тиигэжэ адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ ...ПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бодото дээрэ бэе...байна бшуу.

Журналистнуудай холбооной съездын делегадуудай анхаралда

...адай АССР-эй Журналистнуудай холбооной ээлжээ... съезд Улаан-Үдэдэ, политгэгээрэлэй байшангай ...соо октябриин 28-да үглөөнэй 10 часта нээгдэхэнь. ...дын делегадууд ба уригдаһан һүхэд октябриин ...«Правда Бурятии» газетын редакцида, 2-дохи комиато... 56-62), «Буряад үнэнэй» бэшэгүүдэй таһагта (тел. ...ридхэлдэ абтана. Октябриин 28-да үглөөнэй 9 ...литгэгээрэлэй байшангай фойе соо бүридхэлдэ абал...алхэ.

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ХОЛБООНОЙ ПРАВЛЕНИ.

ОКТЯБРИИН ХУБИСХАЛАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Бальжит Нанзатовна Цыбикжапова Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой түрүү хонишодой нэгэн юм. Тэрэнэй хараһан хонидынь хододоо тобир тарганууд, хурьгадыньшье гарзагүйгөөр абтадаг. Энэ жэлдэ Бальжит Нанзатовна 100 эхэ хонин бүриһөө 101 хурьга абажа, тобир һайнаар тэнжээгээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Б. Н. Цыбикжапова.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Һаалишадай амжалта

Агуу ехэ Октябриин 54 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын гурбадахи отделениин һү һаалиин нэгэдэхи фермын коллектив горитой амжалта туйлаба. Тус фермын һаалишад юһэ һарын туршада 2987 центнер һү һаагаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 627 центнерээр ехэ һү һааһан байна. Энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2400 килограмм һүн һаагдаа. Иигэжэ фермын дүй дүршэлтэй һаалишад үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо үнеэн бүриһөө 400 килограммаар ехэ һү һааһан болоно.

Иимэ амжалта хүнгэхэнөөр туйлагдаагүй байха. Энэнь малшад, һаалишадай үсэд нэтэрүү ажалай дүн болоно бшуу. Абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тулада оролдоһон тэдэнэр килограмм һүн бүхэнэй түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсээ.

Иигэжэ тус ажахын малшад юһэ һарын даабари нилээд үлүүлэн дүүргээ.

Олохон һаалишад хараалһан түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, үнеэн бүриһөө 2649—2657 килограмм хүрэтэр һү һаагаа. Жэшээлхэдэ, һаалишан Мария Добчинова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2657 килограмм, Цырен-Дулма Идамова 2630 килограмм һү һаажа, нүхэдтөө ульгэр жэшээ харуулна.

Тус фермын малшад үнеэн бүхэнһөө 3.000 килограмм һү һаахын түлөө мүнөө үедэ үсэд нэтэрүүгээр оролдон ажаллажа байна.

А. НАГАСЛАЕВ.

БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ

ШЭНЭ УРГАСА ЗӨӨГШЭДТЭ—ШАН

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, ургаса хуряаха хүдэлмэридэ хабаадаһан автоколоннонуудай 1971 оной октябриин түрүүшын 10 хоногой дүн хаража үзөөд, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет тусхай тогтоол абаа. Тэрэнэй ёһоор, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, мянган түхэриг мүнгэн шан «Трансельхозтехника» нэгэдэлэй 1-дэхи предприятиин автоотрядта (начальнигынь А. Г. Балданов) олгогдоо. Энэ отряд Зэдын аймагай «Заречный» болон Оёорой совхозуудта хүдэлхэдөө, арбан үдэрэй даабари 152,4 процент дүүргэһэн байна.

А. Н. КОСЫГИН КАНАДАДА АЙЛШАЛНА

ЭДМОНТОН. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Канадын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тусхай самолёдоор Ванкуверһаа Альберт провинциин ниислэл Эдмонтон хото ерэбэ. Совет правительствын толгойлогшые, тэрээнтэй ябаһан тушаалта нюурнуудые Эдмонтонэй аэропортдо Канадын хүдөө ажахын министр Х. А. Олсон, Альберт провинциин премьер-министр Э. Логхид, энэ провинциин правительствын министрнүүд угтаба.

Эдмонтон хото Альберт, хүршэ провинцинуудай фермэнүүдэй ажахые хүдөө ажахын машина, түхеэрэлгэнүүдээр хангалгын томохон бааза болодог. Һүүлэй жэлнүүдтэ Эдмонтон Канадын хойто зүгэй районуудые, тэндэхи ашагта малтамалнуудые эзэмдэхэ түб болонхой.

Альберт провинциин премьер-министр Э. Логхид А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ обед эмхидхээ. Энэ обедэй үедэ Э. Логхид ба А. Н. Косыгин хундага үргэжэ, үгэ андалдаа.

Канадаһаа Советскэ Союз эльгээгдэдэг бүхы эд бараанай, бусад зүйлнүүдэй дүрбэнэй нэгэн имагтал манай провинциһаа ябуулагдана гэжэ Альбертын премьер-министр тэмдэглэбэ. Провинциин хүн зон Совет правительствын толгойлогшын албанай хэрэгээр айлшалан ерэһэндэ баяртай байна гэжэ тэрэ хэлээ. Иигэжэ Советскэ Союзтай харилсаа холбоогоо саашадань хүгжөөлгые һайшаажа, дэмжэжэ байһанаа элирхэйлнэ.

Харюугай үгэ хэлэһэн А. Н. Косыгин совет айлшад Канадын арадта хани халуун амаршалга хүргэнэ гэжэ мэдүүлээ. Альберт провинци айлшалха тухай уряалые бидэ баяртайгаар хүлеэн абаабди гэжэ тэрэ хэлээ. Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлхын зорилгоор, дэбжэлтын зорилгоор хани ёһоной харилсаа холбоогоо үргэдхэхын түлөө А. Н. Косыгин хундага үргөө.

Тэрэ үдэртөө хүндэтэ совет айлшан Эдмонтонһээ Торонто мордоо.

ТОРОНТО. (ТАСС-ай тухай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин тусхай самолёдоор октябриин 25-да Торонто ерэбэ.

Аэропорт дээрэ А. Н. Косыгиниие Канадын национальна оборонын министр Дональд Макдональд, бусад тушаалта нюурнууд угтаба.

ПИКЕРИНГ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Канадада албанай хэрэгээр айлшалалгаяа түгэсхэжэ байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин октябриин 25-да Онтарио нуурай эрье шадар Пикерингдэ байдаг атомна электростанци ошожо хараба.

ФРАНЦИДА ХАНИ ХАЛУУН УГТАМЖА БОЛОО

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ПАРИЖДА ЕРЭЛГЭ

ПАРИЖ. Октябриин 25. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежнев Франциин Республикын Президент Ж. Помпидугай, Франциин правительствын уряалаар Францида мүнөөдэр албанай хэрэгээр айшалжа ерээ.

Тэрээнтэй хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Эрдэм болон техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Кириллин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев болон бусад тушаалтад Парижда ерэлсэбэ.

СССР-эй ба Франциин гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Орлиин аэропортдо нютагай сагаар 14 час 30 минутада тусхай самолёт тогтон буугаа.

Л. И. Брежнев, В. П. Брежнева самолёдой гэшхүүрээр дамжан бууба. Эдэниие Франциин Президент Ж. Помпиду, г-жа Помпиду, СССР-һээ Францида байдаг элшэн сайд П. А. Абрасимов, Франциһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Р. Сейду гэгшэд угтаа. Франциин Республикын Президент хүндэтэ совет айлшаниие халуунаар амаршалба.

Ехэ буугай салют 101 дахин нэерээ.

СССР-эй ба Франциин Республикын гүрэнэй гимнүүд гүйсэд хэгдэбэ.

Л. И. Брежнев, Ж. Помпиду хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа гараа.

Удаа тээнь КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Франциин Президенттэй хамта хүндэтэ айлшадай салон тээшэ ошобо.

Л. И. Брежнев тэндэ сугларһан француз тушаалтадтай мэндэшэлэлсээ.

Хүндэтэ совет айлшан Франциин Республикын Президенттэй хамта машинада һуугаад, олон тоото машинануудаар үдэшэгдэн город тээшэ дабшаба.

Францитай хани барисаан ба харилсаа холбоонойнь жэл бүри улам бэхижэжэ байдаг Советороной түлөөлэгшые Париж хото үнэн зүрхэнэй халуун баяраар угтаа. Орлиин аэропортһоо республикын Президентын хүдэлмэрилдэг газар — Елисейскэ ордон тээшэ дабшаха замдань СССР-эй ба Франциин тугуудаар шэмэглэгдэһэн ниислэлэй үйлсэнүүд ба талмайнуудта хэдэн арбаад мянган парижанууд Л. И. Брежневые хани халуунаар амаршалба. Тэдэнэр совет ба француз тугуудые, «Л. И. Брежнев, айлшалан морилыт!», «Сталинградые һананабди!», «Француз-совет хани барисаан мандаха болтогой!», «Советскэ Союзтай эб найрамдалай, хани барисаанай, харилсаа холбооной түлөө!», «Амгалан байдал, хани барисаан!», гэһэн үгэнүүдтэй транспарантнуудые баринхай байгаа.

Хүндэтэ совет айлшаниие Елисейскэ ордон соо баярай оршон байдалда угтаа. Эндэ Франциин Республикын Премьер-Министр Ж. Шабан-Дельмас, национальна оборонын хэрэгүүдые даадаг гүрэнэй министр М. Дебре, гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Шуман, Франциин правительствын бусад гэшүүд ба тушаалтад угталсаба.

Франциин Республикын Президент Ж. Помпиду амаршалгын үгэ хэлээ.

Ж. ПОМПИДУГАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Господин Генеральна секретарь! В. П. Брежневада, Советскэ правительствын дээдэ тушаал зэргэтэй бусад түлөөлэгшэдтэ үдэшүүлэн, Францида Танай айлшалан ерэһэн ушар сэдьхэлыемнай гүн ехээр ханааба. Генерал де Голлиин танай орондо ошоһон дурасхаалта айлшалалгын удаа, үнгэрэгшэ жэлдэ минии аяншалһанай удаа, Советскэ Союзай засагаархидай, арад зоной зүгһөө намайе хүндэтэйгөөр угтаһан ёһололой үшөө һанагдаһаар байһан үедэ Та айлшалжа ерэбэт.

Албанай хэрэгээр ерэһэн энэ айлшалалга манай харилсаа холбооной дээдэ шатада гаража байһые гэршэлнэ. Та анха түрүүшынхеэ Францида ерэбэт. Энэ үдэшэнһөө Франциин урданайнь байдалтай, бидэнэй омогорходог урданайнь байдалтай танилсажа эхилхэтнай. Энэ неделиин туршада, Марсель хото хүрэтэр аяншалһанайнгаа эсэстэ мүнөө сагай Франци ямар бэ гэжэ мэдэхэ, мэдэрхыетнай хүсэхэ байнаб. Мүнөө сагай Франци ерээдүй тээшэ анхаралаа хандууланхай гэхэдэмни этигыт.

Манай түбиин хоёр захада байха зуураа Франци Советскэ Союз хоёрой үгээ ойлголсохонь шухала, энэмнай Европодохи аюулгүй байдалай зайлашагүй нүхэсэл болохо гэжэ ойлгонобди.

Зүүн, баруун зүгэй оронуудай хоорондын түгшүүрилые һуларуулха, ойртолсохо талаар генерал де Голлиин ба Советскэ правительствын үгэһэн дохёо мүнөө бүхы зониие, жэшээлэн хэлэбэл, Франциие имагтал баясуулдаг болонхой.

Энэ хадаа Европын арадуудай экономикын ба политикын талаар хоорондоо бүри нягта харилсаа хүгжөөлгын, тэдэнэй нийтын аша туһада, амгалан байдалай аша туһада шухала нүхэсэл болохо гэжэ Франци тоолоно.

Господин Генеральна секретарь, хэхэеэ байгаа хөөрэлдөөнүүднай үнгэрэгшэ жэл Москвада бидэнэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдтэл адляар тон ашатай туһатай байхань лабтай, энэ талаар ямаршье ажаг һэжэг намда байхагүй. Эдэ хөөрэлдөөнүүд дэлхэйн үмэнэ мүнөө гараһан ехэ ехэ асуудалнуудые хаража үзэхэһөө гадна, мүн амгалан байдалай аша туһада саг үргэлжын оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха тухай үгээ ойлголсолгын үндэһэ һуури табиха байха.

Господин Генеральна секретарь, Танай, В. П. Брежневагай, Таниие үдэшэжэ ябалсаһан ажал ябуулагшадай манай орондо золтой һайхан айлшалхыетнай хүсэнэбди.

Францида һайн һайхан айлшалыт!

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев харюугай үгэ хэлэбэ.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ господин Президент!

Хүндэтэ дангинанар ба господанууд!

Танай орондо айлшалхые уриһанай түлөө, намайе, минии нүхэдые господин Президент Помпидугай амаршалһан халуун үгэнүүдэйнь түлөө гоподин Президентдэ, Франциин Республикын правительствада түбхын түрүүн баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт.

Франци агуу ехэ орон байхаһаа гадна, мүн Советскэ Союзтай хани барисаатай гүрэн гэжэ совет хүнүүд тоолодог. Ханинартаа айлшалхада хододоо аятай, ашатай туһатай байдаг гээшэ.

Түүхын ябаса соогуур манай оронуудай ба арадуудай хоорондо тогтоһон һайн гурим заншалнууд тухай, — хани барисаанай ба үгээ ойлголсолгын, соёлойнгоо баялигуудые хубаалдан абалсалгын, дэлхэйн хоёр дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ дайшалхы харилсаа холбоо бэелүүлгын гурим заншалнууд тухай хэлэхэдэ аятай байхань лабтай. Манай хараһаар байтар мүндэлһэн үшөө нэгэ гурим заншалые — Франциин ба Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэдэй ходо хэжэ байдаг уулзалгануудай, хөөрэлдөөнүүдэй гурим заншалые дурсагдаһан гурим заншалнуудта хабаатай гэбэл, үлүүсэ хэлэһэн ушар болохогүй гэжэ һананаб. Эдэ уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүд «хүйтэн дайнай» үедэ сугларһан тооһо тортогые совет-француз харилсааһаа зайсуулхадамнай, гүрэнэй ба улад зоной ажал ябуулгануудта хабаатай эгээн олон янзын асуудалнуудаар оронуудайнгаа хоорондо үргэн ехэ харилсаа холбооной зам зоримгойгоор табихадамнай туһалаа.

Хэрбээ гэдэргээ эрьен харабал, Советскэ Союзда Франциин хүтэлбэрилэгшэдэй айлшалһан аяншалга бүхэн совет-француз харилсаае хүгжөөлгэдэ шэнэ эршэ олгоһон, тэдэниие бүри баян, бүри түгэс, бата бэхи болгодог байна.

Совет-француз харилсаае саашадань хүгжөөхын тула шухала бүхы юумэ хэхэ, тэдэнээ Советскэ Союзай ба Франциин аша туһада, Европодо хүршэ ёһоной, үгээ ойлголсолгын аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгын аша туһада бүри ехээр хүгжөөхэ гэһэн үнэн зүрхэнэй хүсэлэнтэйгөөр Францида ерэбэбди.

Хани барисаата Францида албанай хэрэгээр манай айлшалалга, арад зонтой танилсалга, Тантай, господин Президент, хэгдэхэ хөөрэлдөөнүүд энэ уг зорилго туйлалгада туһа хүргэхэ гэжэ найдахые хүсэнэбди.

Хани барисаата француз арадта совет арадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй амаршалга, ажана тайбан байха хүсэлэн дамжуулхыемни зүбшөөгыт.

Ж. Помпидугай, Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа, альга ташалгануудаар угтагдаа.

Һүүлээрнь Франциин Президент Франциин правительствын гэшүүдтэй, уулзалгада байлсаһан бусад тушаалтадтай Л. И. Брежневые танилсуулба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь үдэшэжэ ябалсаһан тушаалтадтаа Президент Ж. Помпидуе танилсуулаа.

Елисейскэ ордон соо уулзалга болобо

ПАРИЖ. (ТАСС). Октябриин 25-да КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Елисейскэ ордон соо Франциин Президент Ж. Помпидутай имагта халуун, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэлгын оршон байдалда түрүүшынхеэ уулзаба.

СОВЕТ АЙЛШАНАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ПАРИЖ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Версальдахи Ехэ Трианон гэжэ ордон соо октябриин 25-да Франциин Республикын Президент Ж. Помпиду КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ обед эмхидхэбэ.

Обед дээрэ француз талаһаа правительствын гэшүүд, бусад тушаалта нюурнууд байгаа.

Совет талаһаа Л. И. Брежневтэй хамта ерэһэн тушаалта нюурнууд байгаа.

Ж. Помпиду сугларагшадта хандажа үгэ хэлээ.

Ж. ПОМПИДУГАЙ хэлэһэн үгэ

Господин Генеральна секретарь!

Жэлэй саада тээ би һамгантаяа Советскэ Союзда айлшан боложо ошоо һэм. Мүнөө та Франциин айлшан боложо ерэбэт. Советскэ Союзай эгээн харюусалгатай ажал ябуулагшын баруун гүрэнүүд руу айлшалалгадань түрүүлэн угтажа абаха хүндын манда олгогдоһон ушарые үндэрөөр сэгнэжэ байнабди гэжэ нэн түрүүн хэлэхэ хүсэлтэйб.

Эгээн харюусалгатай ажал ябуулагша гэжэ элирхэйлэн хэлэхэ хүсэлтэй байнаб. Юуб гэхэдэ, манай айлшан Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь шуу. Энэ хэлэгшыемни магад зариман гайхан угтажа болохо. Зүгөөр уласхоорондын харилсаан тухай бидэнэй хараа бодолые, хоёр ороной хоорондо байгуулагдаһан харилсаа холбооной хэмжээе энээнһээ ондоогоор яажа тодорхойлжо бололтойб? Манай дунда ехэ үндэһэн илгаагай бии байһые, хоёр ондоо социально-экономическа байгууламжын, тэрэнһээ уламжалһан хоёр ондоо политическэ эмхинүүдэй түлөөлэгшэд байһанаа мартана бэшэбди гэжэ хэлэхэ хүсэлтэйб.

Совет хүтэлбэрилэгшэдэй дунда танай ээлжэ байһан элитэ һуури СССР-эй байгуулалта соо партиин онсо ехэ үүргэтэйе харуулна бшуу. Тиихэдээ партиин политикадашье онсо ехэ үүргэтэй болоно гээшэ ааб даа. Генерал де Голлиин уряалаар Франциингшье тад ондоо байгуулалтатай болоһон ушар баһал нилээд олондо мэдээжэ. Энэ байгуулалтань либеральна түхэлэй капитализмын теоретическэ үндэһэнүүдтэй дүтэ таарадаггүйнь, тиигэбэшье баруунай оронуудтай тэрэнэй али бүхы союзуудтай холбоотойнь нюуса бэшэ. Энэ байгуулалтань Европын гүрэнүүдэй харилсаанда Франциин эдэбхитэй үүргэ дүүргэлгын үндэһэн болоно, энэ байгуулалтань Франциин политикын таһаршагүй нэгэ хубинь болоно гэжэ баһал мэдээжэ.

Ондоо үгөөр хэлэхэдэ, танай албанай хэрэгээр Франци ерэлгэ нацинууд хоорондын, тодорхойл бол, Европын нацинууд хоорондын харилсаае яажа ойлгодогоймнай гэршэ мүн шуу.

Политическэ, экономическа болон социальна байгуулалганаань дулдыдуулангүй хамаг оронуудтай хачи ёһоной харилсаа байгуулха гэһэн манай эли тодо эрмэлзэл амгалан ёһоор зэргэ оршон байха тухай, тэрэнэй хойшолонгууд тухай танай һанамжатай тааралдана бшуу. Зүүнэй болон баруунай гүрэнүүдэй хоорондо нягта соёл культурын, экономическа, хүмүүни ёһоной холбоо, тэрэнһээ уламжалан политическэ барисаа байгуулалга хадаа Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгын хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай гэһэн манай һанал хадаа танай талын баримталдаг «хүйтэн дайнай» хойшолонгуудые усадхаха гэһэн эрмэлзэлгэтэй сэхэ тааралдана бшуу. Эдэ бүгэдые генерал де Голлиин СССР-тэ мартагдашагүй тэрэ аяншалга хэһэн ушар, тэрэниие халуунаар угтаһан ушар гэршэлнэ. Эдэ бүгэдые түрүүн премьер-министрэй тушаалтай, удаань Франциин Республикын Президентын тушаалтай аяншалха үедэмни халуунаар угтаһан ушар мүн лэ гэршэлнэ. ФРГ-гэй федеральна канцлерай танай орон албанай хэрэгээр айлшалһан ушар, Америкын Холбоото Штадуудай президентын хэдэн һара болоод айлшалхаяа байһан ушар болон бусад харилсаа халбоонууд манай һаналые гүйсэд гэршэлнэ.

Тад ондо ондоо суртал номнодог байгаашье һаа, арадууд хоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлгэ тээшэ манай эрмэлзэдэг ушар эли болоно, хэзээ хэзээнэйхиһээ илангаяа мүнөө эли болоно бшуу. Аюулгүй байдал, нэн түрүүн Европодо аюулгүй байдал хангаха найдамтай, саг үргэлжэ үндэһэ байгуулха зорилготойгоор үнэн сэхэ руунь, бодомжотой хэлсээ хэхэ хүсэлнай мүнөө баталагдажа байна.

Гансал уулзалга бүхы асуудал шиидхэдэггүй гээшэ ааб даа. Уулзаад, үгээ ойлголсохо хэрэгтэй. Үгээ ойлголсолгын, харилсаа холбоо байгуулалгын эхин шата

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

КПСС-эй АХЫН РАЙКОМДО

Хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн болоо

КПСС-эй райкомдо аймагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд болон партийна эхин организацинуудай секретарьнарай зүблөөн болобо. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб али зэргээр дүүргэгдэжэ байнаб гэһэн асуудал зүбшэгдэбэ.

Эндэ райпогой түрүүлэгшэ С-Д. Л. Бакшаханов, харгы зам заһабарилгын 2216-дахи үйлэдбэриин участогай начальник Е. С. Ирхеев, хэлхеэ холбооной узелай начальник С. Б. Данцаранов гэгшэд үнгэрһэн юһэ һарын туршада эдэ эмхинүүдэй али зэргээр социалис уялгануудаа дүүргэжэ байһан тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэд. Эдэ эмхинүүд ажалшадые эд бараагаар хангаха, аймаг дотор харгы зам һайжаруулха, хэблэл тараалга, хэлхеэ холбооной талаар хангалтые һайжаруулхын тулада горитойхон хүдэлмэри ябуулжа байдаг.

Хэды тиигэбэшье, хэлхеэ холбооной таһагай ажалда дутуунууд бии. Дүрбэн отделенинүүдэй хоёрынь түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Орлик тосхоной зарим айлнуудта радио үгы байһаар.

Худалдаа наймаандашье ехэхэн дутуунууд бии гэжэ зүблөөн дээрэ хэлэгдээ.

Мүн эндэ газетэ, журналда 1972 оной захилга хэхэ тухай асуудал зүбшэгдэбэ. Энэ асуудалаар «Союзпечать» гэжэ агентствын ахалагша инструктор В. Н. Самбялов мэдээсэл хэбэ.

Хэблэл тараалгада бии дутуунуудые усадхажа, илангаяа «Буряад үнэн», «Правда», аймагай «Малшан» ба бусад газетэнүүдые айл бүхэндэ тарааха шухала.

Зүблөөн дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь П. Д. Марзаев дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Хүндэтэ колхозник

Имэ нэрэ зэргэ колхоздо 25 жэлһээ удаан саг соо эрхим һайнаар хүдэлжэ ябаһан зондо олгогдохо юм. Имэ тогтоол партиин райкомой бюро дээрэ абтаа. Энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн колхознигуудта салингын һара бүхэндэ 25 процент нэмэхэ, тэдэндэ амаралтын гэр, курортнуудта ошохо путёвко эгээ түрүүн үгтэхэ байна. Гадна тэдэнэй һуужа байгаа гэрнүүдынь тэхэрилтэгүйгөөр үгтөөд, газаань «Эндэ хүндэтэ колхозник ажаһууна» гэһэн мемориальна хабтагай үлгэгдэхэ.

Коммунистнар тоосоно

Аймагай партийна эхин организацинуудта тоосоото һунгалтын суглаанууд боложо байна. Суглаан дээрэ үнгэрһэн тоосоото үедэ хэһэн ажал согсологдожо, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбэй али зэргээр дүүргэжэ байһан тухай хэлсэнэ. Имэ суглаанууд коммунальна ажахын комбинадта, «50 лет Октября» колхозой нэгэдэхи, гурбадахи бригадануудта боложо үнгэрбэ.

Соёлшодой ажал

Партиин райкомой пропаганда ба агитациин таһагай зүблөөн дээрэ аймагай соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд тоособо. Байшангай директор Т. Ж. Пронтеева, методист К. П. Замбалова, арадай театрай режиссер Т. Б. Бадагаева гэгшэд үнгэрһэн юһэн һарын туршада хэһэн ажал тухайдаа тогтоо. Энэ үе соо 35 концерт табигдажа, 8900 хүн хараһан байна.

Үгэ хэлэһэн нүхэд К. Д. Тулуев, (ВЛКСМ-эй райкомой секретарь), Д. Б. Шарастепанов (таһагые даагша), З. Б. Шагдуров (КПСС-эй райкомой секретарь) соёлшодой ажалай дутуу дунданууд тухай тогтожо, алдуунуудынь зааба.

Вл. ГАЛСАНОВ.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ—ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

ТУҺАЛАМЖАЯА ҮРГЭДХЭНЭ

«Республикынгаа хүдөө ажахын захилаар хэгдэхэ электродвигатель, автокрануудые болзорһоонь урид, һарын 20-ной үдэр болотор бүтээхэ, колхоз, совхозуудта шефскэ туһаламжа хүргэхэ түсэбөө һайнаар дүүргэхэ» гэжэ Улаан-Үдын «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ «Электромашина» заводой коллективэй абаһан социалис уялга дотор бэшээтэй.

Заводой коллективэй абаһан уялгаяа урагшатайгаар дүүргэжэ байһые үнгэрһэн юһэ һарын үрэ дүн тодоор гэршэлэн харуулна. Энэ хугасаада хүдөө ажахыда эльгээгдэхэ ёһотой 120 автокран, 18 электродвигатель бүтээгдэө. Түсэбэй ёһоор 103 автокран хэгдэхэ байгаа.

Шефскэ туһаламжа хүргэхэ талаар олон янзын юумэн хэгдэнэ. Заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад шефтээ абаһан ажахынуудтаа хирэ хирэ болоод лэ ошожо байдаг. Үбэлэй түл абалгын, хабарай полевой хүдэлмэриин, үбһэ, таряа хуряалгын халуун үе шефүүдэй туһаламжагүйгөөр үнгэргэгдэдэггүй гээшэ. Тиигэжэ заводой коллектив үбһэ, таряа хуряахадань колхоз, совхозуудта горитой ехэ туһаламжа үзүүлээ. Энэ жэлэй туршада Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхоздо, Хяагтын Ехэ-Нугын совхоздо заводой 49 хүдэлмэришэд ошожо ажаллаһан байна. Юрий Силкинэй даадаг бригада Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоздо тракторнуудые заһабарилдаг мастерскойе шэнэдхэн барижа үгөө. Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо 150 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэһэн, 6 гектарай хартаабха заводой хүдэлмэришэдэй хүсөөр малтагдаһан юм.

Иннокентий Седуновой хүтэлбэрилдэг слесарьнүүдэй бригада Буряадай «Птицепром» трестын захилаар шубуудай байрада тэжээл тараажа үгэхэ 9 түхеэрэлгэ хэһэн байна. Имэ түхеэрэлгэ шубуунай фабрикада ехэ ашатуһатай юм. Тэрэ эндэхи ажал оньһожоруулха, бүтээсыень аяар 3—4 дахин дээшэлүүлхэ арга олгоно. Мүнөө нүхэд Седуновой бригада хүдөө ажахын үшөө нэгэ захил дүүргэжэ эхилээ. Шубуунай байра сэбэрлэхэ оньһон скрепернэ түхеэрэлгэ зохёохо бэлэдхэл хэжэ байна. Тэжээл тараан хубааха, байра сэбэрлэхэ оньһон эдэ түхеэрэлгэнүүд заводой алмаһан металл, материалаар хэгдэнэ.

Гадна завод шефтээ абаһан ажахынуудта автомашинануудаа эльгээжэ, туһаламжа хүргэдэг юм. Халуун хаһын ерэхэдэ, заводой транспорт хүдөө эльгээгдэнэ. Тиигэжэ заводой туһаламжаар «Победа», Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудта 1000 тонно таряан, холимол тэжээл гадна, барилгын материал ондоошье ашаан шэрэгдээ.

Заводой электро-хэмжэлгын лабораториин хүдэлмэрилэгшэд өрөөһөной шииг шалгаха 25 влагомер заһабарилжа үгөө. Имэ түхеэрэлгэ таряа тушаан абалгын пункт, элеваторнуудта хэрэглэгдэдэг.

Манай коллектив колхоз, совхозуудта үзүүлдэг туһаламжые бүри тодорхой һайн болгохо гэжэ шиидээ. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, мүрысөөнэй үүргэ дээшэлүүлхэ, моральна, материальна урмашуулга хэрэглэхэ хэрэгтэнь туһаламжа хүргэхэ, энэ талаар заводой коллективтэ бии байһан зарим тэды һайн дүй дүршэлөө хүдөө нүхэдтэ дамжуулан үгтэхэ юм. Заводой хүдэлмэришэд социалис мүрысөөнэй үрэ дүн харуулха стенд түхеэржэ бэлэглэхэ, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин түрүүшүүлэй Хүндэлэлэй самбар гоёон шэмэглэхэ болоо.

Н. ДЕМИН.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР—900 МЯНГАН

Юһэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэхэ гэһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон манай фабрикын шубуушад гүрэндэ үндэгэ тушааха жэлэй түсэб 9 һара соо дүүргээ һэн. Бүхыдөө 18.400 мянган үндэгэ гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда тушааха байбал, мүнөө тэрэнээ 19.300 мянганда хүргэнхэй. Мүнөө үдэртэ 75—76 мянган үндэгэн суглуулагдана. Энээгээр багсаахада, фабрикамнай 23 миллион үндэгэ тушааха гэһэн социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ аргатай болонхой.

Фабрикымнай түрүү шубуушад Т. Чистякова, П. Хлебодарова гэгшэд үндэгэ абаха жэлэй түсэб дүүргэхэ дүтэлөө. Бүхы фабрикаараа мүнөө тахяа бүриһөө 184 үндэгэ абаад байнабди. Тиигэжэ энэ жэл тахяа бүриһөө 225 үндэгэ абаха гэһэн социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ арга бии.

Тэрэшэлэн гүрэндэ шубуунай мяха тушааха түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Бүхыдөө 2400 центнер мяхан тушаагдаха байбал, мүнөө 2400 гаран центнер тушаагдаа.

Фабрикамнай экономическа талаараа яһала һайн. Үнгэрһэн 9 һарын туршада 827 мянган түхэриг сэбэр олзо оронхой. Мянган үндэгэнэй өөрынь үнэ сэн 54 түхэриг 30 мүнгэтэ болоо. Жэлэй эсэстэ бүхы сэбэр олзоёо 1 миллион 200 мянган түхэригтэ хүргэхэ байнабди.

С. ПОНОМАРЕВ,
Сотниковско шубуунай фабрикын главна экономист.

Мебельнэ, модо болбосоруулгын комбинадай коллектив продукци гаргаха юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, үйлэдбэрилһэн продукци худалдаха талаар байгша оной 9 һарын түсэб 4 үдэрөөр урид дүүргэгдээ. Комбинадта дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ бэлэн продукциин цехэй коллектив (начальнигынь П. П. Гуслякова) шалгаржа ябана. Тус коллектив мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлээ. И. Е. Хацкевич, В. А. Полищук гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг цехүүд мүн лэ урагшатайгаар ажаллана.

Бригаданууд хоорондын мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагданхай. Модо үйлэдбэрилдэг цехэй В. П.

ГРАФИГҺАА УРИДШАЛАН

Никифоровэй хүтэлбэрилдэг бригада гурбадахи кварталайнгаа түсэб 116,9 процент дүүргээ. Ф. И. Салимзяновай бригада, мүн лэ эрхимээр ажаллана.

Комбинадай коллектив жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ социалис уялга абаад, нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байнхай.

Ц. ЦЫБИКЖАПОВ,
Улаан-Үдын мебельнэ комбинадай главна экономист.

ТООСООТО ҺУНГАЛТЫН СУГЛААНҺАА

ЗАХИРГААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

Хүдөөгэй ажалшадые эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха, худалдаа наймаанай болон бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай материально-техническэ бааза үргэдхэхэ, тэдэниие һайн кадрнуудаар бэхижүүлхэ асуудалнуудые Буркоопсоюзай правлени, тэрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэд һүүлэй үедэ саг сооһоо шиидхэдэг боложо байна гэжэ һаяхан боложо үнгэрһэн Буркоопсоюзай правлениин партийна эхин организациин тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Худалдаа наймаанда түрүү онол аргануд хэрэглэгдэнэ, ажалшадай эрилтэ шудалха хүдэлмэри һайжараа. Эд бараа худалдаха түсэбөө Буркоопсоюз бүхыдөө дүүргэжэ ябана.

Гэхэтэй хамта элидхэлшэ— парторганизациин секретарь В. С. Худугуевай, мүн элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан коммунистнуудай тэмдэглэһэнэй ёһоор, Буркоопсоюзай, тэрэнэй правлениин хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Райпотребсоюзуудай 45 процентнь, эд хэрэглэгшэдэй эмхинүүдэй хахадынь, олон магазинууд худалдаа наймаа хэхэ түсэб дүүргэнэгүй. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые, түүхэй эд худалдажа абаха түсэб дүүргэдэнэгүй. 1971 ондо 3 миллион түхэригтэ хүдөө ажахын продуктнуудые, жэмэс, түүхэй эд худалдажа абаха уялгатай байбал, 9 һарын дүнгөөр арайхан гэжэ 1 миллион 700 мянган түхэригтэ хүргэгдөөд байгаа.

Кооперативна зөөри наринаар сахиха талаар шанга хэмжээнүүд абтанагүй. Үнгэрһэн жэлдэ 197 мянга гаран түхэригэй үрилтэ, үбэршэлгэ хэгдэһэн байбал, байгша оной юһэн һарын туршада 133 мянган түхэригэй сэнгэй эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлнүүд үригдөө.

Захиргаанай хүдэлмэри һайжаруулха, даалгагдаһан ажалайнь түлөө хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, гүрэнэй журам бэхижүүлхэ талаар партийна организаци, мүн олон коммунистнууд һулаар оролдоно гэжэ Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо коммунист Б. П. Кушеев тэмдэглэбэ. Худалдаа наймаанай, эдеэ хоолой болон бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай үйлэдбэри хүгжөөхэ, эд бараанай эрьесын түсэбэй дүүргэлтэ хангаха арга боломжонууд бүхы аймагуудта бии гээд, үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлнэ. Имагтал эдэ арга боломжонуудые бэдэржэ олохо, зүбөөр хэрэглэхэ шухала.

Мүнөө Буркоопсоюзда худалдаа наймаанда НОТ нэбтэрүүлхэ, эд хэрэглэгшэдэй эрилтэ шэнжэлхэ талаар хоёр лаборатори байгуулагдаад хүдэлжэ байна. Эдэ лабораторинуудые коммунистнууд нүхэд Доржиев, Дармаев гэгшэд хүтэлбэрилнэ. Худалдаа наймаанда, мүн бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ түрүү дүй дүршэл, шэнэ онол арга түргөөр нэбтэрүүлхэ, хаа хаанагүй алмалта арьбалалтын гурим шангадхаха гэхэ мэтэ асуудалнуудые эдэ лабораторинууд саг үргэлжэ шиидхэжэ байха ёһотой.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые, мүн элдэб янзын түүхэй эд бэлэдхэлгые һайжаруулха асуудалнуудта коммунист М. П. Песков коммунистнуудай анхарал хандуулба.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй тааралдуулан коллективэй дунда хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэри эрид һайжаруулха шухала гэжэ коммунистнууд Г. А. Леонов, И. А. Волков, А. А. Именохоев, Д. Д. Колмаков гэгшэд онсолон тэмдэглэбэ. Энэ хүдэлмэридэ правлениин гэшүүд, управлени болон таһагуудай начальнигууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой. Тэрэшэлэн хүдэлмэрилэгшэдэй экономическа һуралсалда анхарха, партийна организациин дэргэдэ элидхэлшэдэй бүлэг байгуулха хэрэгтэй.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

ХОНХО ЖЭНГИРХЭ ДҮТЭ

Хуушан-Онохой һууринда Эрхирэгэй совхозой хоёрдохи отделениин ажалшад ажаһуудаг юм. Энэ отделениин ажалшад 600 эбэртэ бодо мал, 1800 хони адуулдаг. Жэл бүри 220 гектар газарта огородой эдеэ, 8 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэ соо үгэрсэ, помидор, бэшэшье ногоон ургамалнууд түхэреэн жэл соо ургуулагдана. Хүдөө ажалшад һү, тоһо, нооһо гүрэндэ ехээр тушааха гэһэн зорилго урдаа табижа, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ. Энэ хараа түсэбүүдээ бэелүүлхэ хэрэгтэнь Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэд саг үргэлжэ туһалдаг. Тус комбинадай 34 хүдэлмэришэд байгша ондо үбһэ, таряа хуряаха хүдэлмэридэнь туһалалсаһан байна. 320 үхибүүдэй һураха һургуулиин байшан март һараһаа баригдажа эхилээ бэлэй.

Набтаршаг гэрнүүдэй дундаһаа тобойн бодоһон сагаан шифер хушалтатай байшан холоһоо харагдана. Хойто зүгһөө һулахан һэбшээн үлеэжэ, набша намаа үйлсын дундуур һаршаганаса тууха юм. Наранай баруун хойшоо тонгойжо байха үедэ шэнээр бариһан байшанда дүтэлжэ ерэбэбди. Гэр соо хүнүүдэй хөөрэлдэхэ абяан элихэнээр дуулдаба.

Барилгын участогай мастер Елизавета Борисовна Чипизубоватай эндэ уулзабабди. Гушаад наһатай, дунда зэргын бэетэй эхэнэр бидэнтэй мэндэшэлэлсэхэ зуураа:

— Барилгаяа дүүргэхэ боложо байнабди. Сонхын рамануудые, үүдэнүүдые, поол шэрдэхэ хүдэлмэри үлөө,— гэжэ хэлэнэ. Эндэ шэрдэгшэд, столярнууд болон электригүүд хүдэлжэ байба.

Любовь Шилова Онохойн модоной комбинадай барилгын таһагта штукатурщигаар үнинһөө хойшо хүдэлдэг юм. Тэрэ нилээд баян дүй дүршэлтэй болоһон. Тиимэһээл энэ түрүү хүдэлмэришэниие бригадираар дэбжүүлһэн байгаа. Бригададань 14 хүн хүдэлнэ. Эдэнэр һүүлэй үедэ, Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэдтэ яһала олон байрын гэрнүүдые барилсаһан. Харин байгша оной августын 24-дэ хүдөө ажалшадай үхибүүдтэ баригдаһан һургуулиин дотор талын хүдэлмэри хэхээр ерээ бэлэй. Нэгэ һарын турша соо 2500 дүрбэлжэн метр хана штукатурдажа, һургуулиин байшан ашаглалтада тушааха болзорые ойртуулаа. Бидэнэй эндэ хүрэжэ ерэхэдэ, уужам һаруул классуудай хананууд будагдажа байба. Үргэн сонхонуудаар наранай элшэ туяа элбэгээр адхарна.

— Эндэ 320 үхибүүд нэгэ зэргэ һураха юм. Тэдэ мүнөө аяар Шэнэ-Онохой ошожо һурадаг шуу. Үбэлэй үедэ даараха, һалхи абажа ханяаха, үбшэлхэшье ушар тохёолдодог һэн. Эндэ һурахадань амар болохо. Тиимэ һэн тула бидэнэр яһала шадахыса оролдожо хүдэлнэлди даа,—гээд штукатурщигуудай бригадир Любовь Шилова хэлэхэ мүртөө, нарихан соргоор ханада будаг сасана. Екатерина Гуслякова будаг сасадаг түхеэрэлгэ хүдэлгэжэ байба. Бэшэ штукатурщигуудынь классуудые сэбэрлэнэ, поолыень шэрдэхэ хүдэлмэри хэнэд. Харин Фадей Васильевай хүтэлбэрилдэг бригадын уран дархашуул сонхонууд болон үүдэнүүдые һуулгана. Эдэнэр яһала оролдожо хүдэлнэд.

— Манай дархашуул тон харюусалгатай хүдэлмэри хэжэ байһанаа ойлгоно. Үхибүүдэй һайнаар һурахын тула яб-таб гэмээр барилга хэхэ болонобди,— гэжэ бригадир бидэндэ хэлэхэ юм.

Эндэ электригүүдэй бригада хүдэлжэ байба. Эдэнэр бүхы классууд соо зайн гал оруулһан, туршалга хэхэ химическэ, физическэ тусгаар лабораторинууд соо олон түхеэрэлгэнүүдые тодхоһон байна. Табадахи разрядтай электрослесарь Александр Санжиев, М. Хомяковтой хамта классууд соо гэрэл оруулжа, сүлөө забдагүй хүдэлнэд. Зайн гал оруулха гээшэ үнэхөөрөөшье орёо парин хүдэлмэри даа. Класс бүхэн соо ороходомнай, хүдэлмэришэд ехэл шуумгайгаар хүдэлжэ байнад. Эдэнэр һургуулиин шэнэ байшан ноябриин 7-ной һайндэрэй урдахана

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ҺАНААГАА АМАРХА ҮНДЭҺЭН ҮГЫ

Малайнгаа тоо толгойе түргэн олошоруулжа, үүлтэрынь эрид һайжаруулха гээл һаа, нэн түрүүн шалгагдаһан һайн угтай бухын үрэ хэрэглэжэ, үнеэдые имагтал искусственна аргаар үрэжүүлхэ шухала байна.

Республикын түрүү колхоз, совхозууд түбхын түрүүн бухы үнеэд, бэеэ хүсэһэн гунжад, дүнжэдые искусственна аргаар үрэжүүлжэ, малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин тоо бүридхэл зүбөөр табижа шадаһанай ашаар лэ жэлһээ жэлдэ зуун үнеэн бүриһөө 95—100 тугал абана, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500—3000 килограмм һү алгадгүй һаана бшуу.

Тиимэһээ энээнһээ урагша олохон ажахынууд үнеэд, гунжадые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгтэ ехэ шархуугаар хандадаг, һүрэг соогоо муу, һайншье һаавь, хамаагүй бухануудые табидаг һэн. Тиимэһээ үнеэдынь халтад гэхэдээ һубайрхаяа һанадаг байгаа. Мүн үнеэдэй һү шэмэшье биратай нэмэдэггүй һааб даа.

Эдэ бүгэдые һайн ойлгожо, мүнөө олонхи колхоз, совхозууд гүүртэ, фермэнүүд дээрээ үрэжүүлгын пункт эмхидхэжэ, гүрэнэй үрэжүүлгын станциһаа үрэһэ асаржа, үнеэдээ имагтал искусственна аргаар үрэжүүлдэг болонхой. Жэшээлхэдэ, республикын ажахынуудта нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, 5 мянгаар олон үнеэд искусственна аргаар үрэжүүлэгдээд байна.

Илангаяа Хяагтын аймагай колхоз, совхозууд үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо һураггүй олон үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлээ. Эндэ искусственна үрэжүүлгын 26 пункт саг үргэлжэ хүдэлнэ. Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Родина» колхозуудта жэлэй эхинһээ хойшо түрэһэн бүхы үнеэдэй олонхинь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Жэшээнь, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой үнинэй техник-үрэжүүлэгшэ П. Г. Максимов байгша ондо 300 үнеэдые ороондо оруулаад байна.

Тэрэшэлэн Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудта үнеэдые үрэжүүлхэ хүдэлмэри үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ эмхитэй һайнаар ябуулагдана. Шэнээр эмхидхэгдэһэн Хурамхаанай аймагай, Һахалиин совхозой түбэй һаалиин фермэдэ А. К. Лисенков 1968 онһоо хойшо техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлнэ. Тэрэнэй оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар тус фермэ урзанда жэлдэ зуун үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 97 тугал абаад, нёдондо баһал зуун үнеэдһээ 96,5 тугал түлжүүлһэн байна. Байгша ондо энэ фермэдэ нэгэшье үнеэн һубайраагүй. Мүнөө эндэхид имагтал искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн үнеэдэй түл—эмэ хашараг, гунжадые үсхэбэрилгэдэ табина. Тэдэнь һү шэмээрээ, бэеэрээшье эхэнүүдһээ үүлтэрэйнгээ шанарай талаар дээшэ байна. Малайнгаа үүлтэр һайжаруулһанай ашаар фермэ юһэ һарын туршада үнеэн бүриһөө нёдондоной энэ үеынхиһөө 700 килограммаар ехэ һү һаараа.

Тиигэбэшье энээгээр һанаагаа амарха үндэһэн огто үгы. Һайн баримта жэшээнүүдэй хажуугаар үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриие үшөөл хангалтагүй муугаар ябуулжа байһан ажахынууд бии. Тусхайлбал, Сэлэнгын гүрэнэй станциин харьяата колхоз, совхозуудта, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 214 үнеэд үсөөнөөр үрэжүүлэгдээ. Хориин аймагай ажахынуудта үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ 24 пунктын оройдоол 5-ниинь хүдэлнэ.

Түнхэнэй аймагтахи гүрэнэй үүлтэртэ станциин харьяата ажахынуудта энэ жэлэй һүүлэй гурба һара соо нэгэшье үнеэн искусственна аргаар үрэжүүлэгдээгүй. «Үнеэд түрөөгүй, тиимэһээ үрэжүүлгэмнай урагшаа ябаагүй» гэжэ шалтанад. Үнэндөө гансахан август һарада аймагай ажахынуудта 146 тугал абтаа ха юм. Үрэжүүлгын пунктнуудай ямаршье шалтагаангүйгөөр хаагдашаһан, техник-үрэжүүлэгшэдэйнь ондоо ажалда ороһон дээрэһээ иимэ байдал тохёолдоо.

Мүн Зэдын аймагай гүрэнэй үүлтэртэ станциин ажахынууд үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ түсэбөө 49 процент дүүргээд байна. Гансашье мүнөө бэшэ, жэлһээ жэлдэ иимэ байдал үзэгдэнэ. Үрэжүүлгын хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэһэнһээ боложо, аймагай олонхи ажахынуудта тугал үсөөн абтана. Байгша ондошье нёдондоной энэ үеынхиһөө 260 тугал үсөөн абтаа. Яруунын аймагташье баһал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ.

Ерэхэ жэлдэ нэгэшье үнеэ һубайруулхагүй, мүн тугал олоор абаха, һү ехээр һаахын тула жэлэй дүүрэтэр бүхы гүүртэ, фермэнүүдтэ искусственна үрэжүүлгын пунктнуудые эмхидхэхэ, ойрын сагта техник-үрэжүүлэгшэдые суглуулжа семинар үнгэргэхэ, мэргэжэл шадабариинь шалгаха саг ерээ. Бүри ойрын 10—15 үдэрэй туршада ороондо ороо гэжэ тоологдоһон үнеэдые наринаар шалгажа, хээлитэй болоһыень тодорхойлхо хэрэг-

СОВЕТ АЙЛШАНАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Ж. ПОМПИДУГАЙ хэлэhэн үгэ

(...хэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

...хардуу шанга байдал hу... мүн гэhэн Францийн ...генерал де Голль тодор... бэлэй. Иимэ политикын ...тай байхын тулада хоёр ...түлөөлэгшэд ара бодолгүй... асуудалнуудаараа үгэеэ ...токо зэргэтэй. Хүн түрэл... бүри тодорхойлбол, Атлан... союзай болон Варша... договорой гэшүүн оронуудта ...ехэ аюултай байжа ма... ...гэлэлнүүд хоорондын зү... ...политика усадхаха ...бидэ хэлэнэбди. Юуб гэхэ... бүлэглэлнүүд хоорондоо ...жэ тэмсэжэ. хоорондонь ...асуудалнууд гара...на.

...-той сэрэгэй бүлэглэлhөө ...дэлхэй дээрэ, дүтын бо... ...Зүүн зүгтэ боложо бай... ...зүришэлдөөнүүд тушаа ...бодол баримталдаг бо... Франци бусадта жэшээ ха... Танайшье эдэ сэрэгэй бү... ...дэй политикые дэмжэ... ...байhан тухайгаа мэдүүлхэ... бидэ баярланабди.

...бүхэн өөhэдынгөө хүтэл... ...дые hунгаха, өөрынгөө ...политикые ябуулха сүлөө... ...гэhэн hаналые, нэгэ ...өө оронойнгоо дотоодын ...тэ хамаархахагүй гэhэн hа... ...танай дэмжэдэг hаналые ...баяр ёhололой оршон ...дэмжэнэб гэжэ баталан ...Европын гү, али бусад ...зарим нэгэ арадуудай хоо... ...байгаа онсо холбоонуу... ...надшье, бидэнэршье бу... ...гүйбди. Иимэ холбоонуу... ...дааха гэжэ эрмэлзэ... ...манай нүхэд болон ...тэй бии байгаа харилсаа ...дые бэхижүүлхэ, тэрэ ...үлөөхэ гэжэ оролдоно... ...бидэ национальна ...хай байдалаа үндэрөөр сэгнэдэгбди, бусадай бэеэ даанхай байдал хүндэлдэгбди. Манай бэеэ даанхай байдалые хүндэлхыень баадхаха талаар хододоо зориг- жонги байдагбди. Таарамжатай экономическа, политическэ, хэрэгтэй болоо hаань, сэрэгэйшье хэмжээгээр өөhэдынгөө национальна бэеэ даанхай байдал хүндэлүүлхээр бэлэмди.

Дээрэ хэлэгдэгшэhээ эхи абажа, аюулгүйн болон харилсаа холбооной асуудалаар Европын оронуудай зүблөө зарлабал, ехэл аша туhатай hэн гэжэ мэдүүлхэ байнаб. Энэ асуудалда ямараар хандадагаа би Москвадашье элирхэйлээ hэм. Юуб гэхэдэ, аюулгүйн, харилсаа холбооной асуудалаар зарлагдаха зүблөөн амгалан ёhоной тэнсүүриие, бэе бэеhээ айгаад hуулгые бэшэ, харин бэе бэеэ hайн мэдэлсэхэ дээрэhээ, мүн тэрээндэ үндэhэлэн эдэбхитэйгээр харилсаа холбоо байгуулжа, хүн зоной ойро дүтэ бололгые манай түбидэ хангаха байна бшуу.

Берлинэй асуудал шиидхэхэ талаар дүрбэн гүрэнэй үгэеэ ойлголсоhон ушар,—энэ үгэеэ ойлголсолгодо манай хоёр орон ехэ үүргэ, заримдаа шиидхэхы үүргэ дүүргэээ бшуу. Тэрэшэлэн СССР —ФРГ болон Польшо—ФРГ-гэй хоорондохи договорнуудай Түбэй Европодо болоhон hүүлшын дайнай дүнгүүдэй үндэhэн дээрэ байгуулагдаhан хилэнүүдые ойроо хүртэшэгүй гэжэ баталаад байхадань, мүн уласхоорондын хөөрэлдөөнүүдэй ФРГ ГДР хоёрой хоорондо гуримшуулагдаhан харилсаа байгуулха гүнзэгы удха шанартай найдал түрүүлээд байхадань, бүхэевропын зүблөө зарлалгые хурдадхаха олон талын хабаадалгатай бэлэдхэлэй хэмжээнүүдые тон hаяын сагта Хельсинкидэ эхилэлгэдэ юуншье hаалта хэнэгүй гэжэ бидэ тоолохо байнабди.

Энэ бэлэдхэлэй шата гансашье протокол, хөөрэлдөөнэй хэмжээе, пленарна заседанинуудай эхилхэ саг болзорые тодорхойлхо бэшэ, харин зүбшэхэ тобшо асуудалнуудые зүблөө эмхидхэлгын али бүхы жэжэ ушарнуудые хараадаа абаха ёhотой. Юрэнхы асуудалаар имаг тал hаналаа андалдахын тэдысэ бэшэ, харин аюулгүйн, экономикын болон соёл культурын асуудалаар хэгдэхэ тодорхой хараа шугамуудые зохёохын тула тус зүблөөн зарлагдаха ёhотой гэжэ бидэ тоолонобди. Энэ гол шухала асуудалаар танай, манай hанамжанууд бэе бэедээ ойро дүтэ ёhотой. Тиимэhээнь лэ энэ манай уулзалга тэрээн тухай баранда соносхохо таатай ушар мүн болоно.

Танай албанай хэрэгээр айлшалан ерэhэн ушар манай хоёр талын харилсаа холбооной үндэр хэмжээнэй гэршэ гэжэ би дээрэ хэлээ hэм. Энэ харилсаа холбоонойнмнай гол шэнжэнь хадаа уласхоорондын бүхы асуудалаар хоёр правительство хоорондоо зүбшэлдэдэг болоhон байна. Энээн тухай 1970 оной октябриин 13-най протокол соо hанамжаяа баталаа бэлэйбди. Энэ зүбшэлгэнүүднай уридшалан зохёогдоhон хараанууд соогоо гол түлэб үнгэргэгдөө юм. Зүүн Урда Азида үнинэй үргэлжэлжэ байгаа хүндэ хүшэр дайнай асуудалаар адлирхуу хараа бодолтойемнай тэрэл зүбшэлэлнүүднай элирхэйлээ. Зүүн Урда Азида хариин гүрэнэй хамааралгын усадхагдаад байхада, эб найрамдал, амгалан байдал тогтоогдохо, тиин Индохитадай гүрэнүүд политическэ болон социальна байгуулалтаяа сүлөөтэ ёhоор шэлэн абаха бэзэ, амгалан ёhоной зэргэ оршон байлгын эрхэ байдалда өөhэдынгөө бэеэ даанхай байдалые хангаха бэзэ гэжэ бидэ найдаха байнабди. Энэ саг болзорынь ойртоо гэжэ бидэ тоолонобди.

Зүүн Пакистандашье тохёолдоhон байдал hанаа зобооно. Тэндэхи хүн зоной байдал гуримшуулха, Инди руу хашагдан тэрьедэгшэдые түрэл нютагтань бусааха хэрэг хариин хамааралгагүйгөөр шиидхэгдэхэ ёhотой гэжэ тоолонобди. Энэ хэрэгтэ бодомжотой, энхэрэлтэй туhаламжа үзүүлэлгые уласхоорондын эмхинүүд өөhэдынгөө хүндэтэй уялга гэжэ тоолохо зэргэтэй.

Үшөө нэгэ зүришэлдөөтэ ушар манай hанаае зобооно. Дүрбэн жэлэй туршада үргэлжэлжэ байhан энэ зүришэлдөөнэй саашадаа hүжэрөө hаа, уласхоорондын амгалан байдалда ехэ аюул тохёолдохо байhаниинь элитэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай эндэ хэлэнэб. Франци энэ асуудалаар өөрынгөө hанамжые тодорхойгоор элидхэhэншье байха, тиин ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 242 номерой резолюциие батаар дэмжэжэ байhанаа нэгэнтэ бэшэ мэдүүлээ! Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүд болодог дүрбэн гүрэнэй түлөөлэгшэдэй энэ асуудал шиидхэхэ зорилготой hаналаа андалдалгын үедэ манай хоёр гүрэн, танай ба манай тала, тон ойро дүтэ хараа бодолтой байhанаа тодорхойлоо hэн. Зарим тон шухала асуудалаар адлирхуу hанамжа баримталдагаа элирхэйлээбди. Мүнөө эдэ дүрбэн гүрэнэй хараалhан ябуулганууд удаараа, элшэн сайд Ярриингын оролдолго газарданхай гэжэ ехэл шаналан хэлэхэ байнаб. Холбоото Штадуудай правительствын гансаараа ябуулжа байгаа оролдолгонууд энэ асуудалые hаяын сагта саг зуураар гуримшуулжа магадгүй. Энэ ябуулгануудтань бидэ hаад хэхэ гэжэ оролдоногүйбди, танайшье тала хабаарнагүй гэжэ тоологшобди. Хэрбээ энэ асуудал гуримшуулаад байгаа hаань, бидэ баясаха ушартайбди. Зүгөөр шахардуу болоhон байдалые иигэжэ гуримшуулалга ерээдүйдэ шэнэ зүришэлдөөнэй үндэhэн болохо байха гэжэ бидэ тоолонобди. Юуб гэхэдэ, Аюулгүйн Соведэй резолюцитай тааралдаhан, сэхэ шууд, үргэн хэмжээнэй гуримшуулалгын замhаа хазагайрна бшуу. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй резолюци бэелүүлэгдэээд, энэ районой гүрэнүүд бэе бэеынгээ хилые хүндэлжэ, бэе бэеынгээ газарые буляан эзэмдэлгэhээ ар саад, амгалан ёhоор ажаhуубалнь, Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые шиидхэгдэhэндэ тоолохоор hэн. Тиимэhээнь энэ районда тохёолдоhон байдал үнэн зүб рууmь эсэслэн шиидхэхын зорилгоор дүрбэн гүрэн хэшээл оролдолгоёо, үүсхэлээ дахяад hэргээхэ бэзэ гэжэ бидэ найданабди. Ямар ехэ саг дэмы хооhон хэрэгтэ хаягдана гээшэб, тэрээнhээ боложо, элишье талань аша үрэ абанагүйл! Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Уставай үндэhэн дээрэ тусхай харюусалга бэедээ даажа абаhан гүрэнүүд hүүлэй hүүлдэ ямар аягүй байдалда орохо гээшэ hэм! Энэ бүхы хэлэгдэгшэhээ үндэhэлэн, уласхоорондын харилсаа холбооной ямар ехэ удхатайе дахин дахин онсолон тэмдэглэнгүй байлтай аал!

Оронууд хоорондын харилсаа холбоо бэелүүлхые баадхаhан онсо тиимэ асуудал, тэрэ тоодо танай ба манай дунда шиидхэхэ асуудал бии юм hаа, тэрэмнай—буу зэбсэг хуряалгын асуудал мүн. Ядерна буу зэбсэгтэй табан гүрэнэй конференци зарлаха тухай, удаань буу зэбсэг хуряалгаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай танай дурадхалнуудые бидэ дэмжээбди. Зүгөөр атомна дайнай аюул бүмбэрсэг дэлхэйдэ байгаа сагтаа хүн түрэлтэнэй хамаг hанаа зобоохо гэжэ бидэ тоолодогбди. Иимэ буу зэбсэгтэй оронууд бүхы хүн түрэлтэнэй аша туhада атомна буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ уялгатай гэжэ урда мэтэ хододоо hанамжалнабди.

Европын аюулгүй байдал тухай хэлсээн болоно гү, али тохёолдоод байhан зүришэлдөөн тухай гү, мүн дайнай аюулай hүжэрхөө байхада гү, али буу зэбсэг хуряалгын шухала асуудал гарана гү— бидэ арадуудайнгаа аша туhада хоорондоо зүбшэлдэхэ, үгэеэ ойлголсохо ёhотой болонобди. Иимэ политика саг зуурын, тодорхой шэнжэтэй бэшэ, харин Франци СССР хоёрой саг үргэлжын харилсаа холбооной бэхижэлгэтэй сэхэ тааралдана гэжэ бидэ тоолохо байнабди. Энээниие ород болон француз арадуудай бэеэ даанхай, зэргэ оршон байлгынгаа, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэлэй 100 жэлэй түүхэ баримтална. Нацизмые илаха хэрэгтэ, тэрэнhээ уламжалан манай ороной сүлөөрэлгэдэ Совет Армиин дүүргэhэн үүргые бидэ мартаагүйбди. Эгээл тиимэhээнь, түүхэтэ хараа бодол баримталан, географическа байдалаа анхаран, Европо түбиин хоёр захын хүбөө болоhон манай оронууд, газар дайдынгаа талаар ехэ, багашье хэмжээтэй hаа, хоюулан хамтаржа, Европын амгалан байлгын найдамтай үндэhэн болохо ёhотой. Ондоо ямаршье хараа бодолой дээрэ хэлэгдэгшые зүрихэ байгаа hаань, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда баталагдаhан ород-француз харилсаан тэрэнэй найдамтай тулгууринь мүн шуу. Энэ манай hаналые, господин Генеральна секретарь, Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэд дэмжэдэг гэжэ hанагшабди. Манай хоёр арадай эбэй нэгэдэлгэ Европо түбиимнай хүн зоной hанаа зобоохо шалтагаан бэшэ, харин амгалан hайхан ерээдүйдөө этигэлэйнь үндэhэн болохо байна.

Господин Генеральна секретарь, 250 жэлэй саана Нэгэдэхи Петр хаан Франци айлшалан ерэhэн юм. Энэ айлшалалгыень Вольтер уран хурсаар зураглаха зуураа иигэжэ бэшээ hэн: «Агууехэ Петр Францида хүндэтэй ёhоор угтуулан абтаа». Тэрэ сагhаа хойшо манай оронууд олон шалгалта, олон революциин зам дабажа гараа. Гэбэшье агууехэ Петрто бодхөөгдоhон хүшөө мүнөө болотор крейсер «Аврорын» хажууда байhан зандаа. Мүнөө Республикын Президент Людовик XIV хаанай ордон соо Таниие угтан абажа байна. Энэ бүхы дэмбэрэлтэ ушарта тэрэ холын сагтай холбоо барисаанай бии байhанай hүлдэ тэмдэг анхархыемни зүбшөөгыт. Франци танииешье хүндэтэйгөөр угтан абаха гэжэ найдуулха хүсэлтэйб.

Дангинанар ба господанар! Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, Советскэ Союзай Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн господин Брежневэй хүндэлэлдэ, хүндэлжэ байhанаа элирхэйлэн В. П. Брежневагай элүүр энхын түлөө, правительственна делегациин бүхы гэшүүдэй элүүр энхын түлөө, совет арадай амгалан мэндэ, зол жаргалтай ажаhуухын түлөө хундагаяа үргэнэб.

Франко-совет хани барисаанай түлөө.

Л. И. Брежнев харюугай үгэ хэлээ.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэhэн үгэ

...господин Президент, ...Помпиду!

...дангинанар господа-...

...орондо ерэхые уриhа-... түлөө, француз газар дээ-... ...шын сагhаа эхилжэ ха-... ...тамжа хэhэнэйтнай түлөө ...дахин баяр хүргэхыемнай ...гыт.

...ида манай айлшалжа ерэ-... ...ар совет-француз бүхы та-... ...рилсаануудые үргэдхэхэ, ...хэ гэhэн хараа шугамай ...и үргэлжэлэл мүн болоно. ...шугамай эхин 1966 он ...вада мантай генерал де ...хэhэн бидэ бүгэдэндэ мэ-... ...сээнүүдэй үедэ табигда-... ...ёдондо жэл Тантай, гос... Президент, уулзалгын үе-... ...ехээр тодорхойлогдоhон ...hэн.

...ай жэлнүүдэй туршада Со-... Союз Франци хоёр бэе бэе-... ...лхэ талаар бага бэшэ зам ...тайгаар гаталаа гэжэ би-... ...нангяар тэмдэглэнэбди. ...ескэ харилсаануудай та-... ...гэ жэлэй саада тээ Танай, ...Президент, Советскэ ...алха үедэ гар табигда-... ...лдэлгын протокол бүри ...дүүргэжэ байнхай, мүн ...рондын оршом дээрэ ма-... ...нуудай харилсан байха ...зэбсэг болоо hэн.

...тскэ Союз Франци хоёр ...ын, наукын, техникэ бо-... ...культурын талаар олон ...холбоотой, харилсаатай бо-... ...бэе бэедээ айлшалалса-... ...Совет ба француз ара-... ...хоорондохи хани барисаан, ...үргэдэжэ байна.

...дин Президент, совет-... ...хани харилсаанай удха ...Танай зүгhөө үгтэhэн ...е би бүрин хубаалданаб. ...энэ уулзалга совет-фран-... ...рилсаануудые саашадань ...эдэ туhалха гэhэн эти-... ...бидэнэр Париж ерээ-... ...ушар совет арадай аша ...харюусана, тиихэдэ Фран-... ...дайшье аша туhада ха-... ...гэжэ мүн лэ гүнзэгыгөөр ...ди. Манай арадуудай эб-... ...байха, хани харилсаа-... ...барисаатай байха хоёр ...лзэлгые шадаал hаа хү-... ...рхэйлэн харуулха, бэе-... ...эшэ манай хөөрэлдөөнэй ...го гэжэ бидэнэр харана-...

...хөөрэлдөөнүүд уласхоо-... ...байдалай хэдэ хэдэн шэ-... ...алнүүдэй болоhон эрхэ ...үнгэржэ байна. Гэбэл ...нүүдэй политическэ ха-... ...дта, мүн худалдаа най-... ...экономическа, бусад хол-... ...саануудта шэнэ үзэгдэл-... ...болонхой.

[illegible] ...Федеративна Рес-... ...Советскэ Союзай ба ...Арадай Республикын

баталhан договорнууд, тэрэшэлэн Баруун Германи тушаа дүрбэн оронуудай hаяхан баталhан хэлсээн — hүүлэй үеын эдэ бүхы үйлэ хэрэгүүд боложо байhан хубилалтанууд тухай гэршэлнэ. Бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэй гүрэнүүд болохо Германиин Демократическа Республикын ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи харилсаануудай гуримшаха, бусад оронуудтай тэдэнэй харилсаатай байха, ООН-до тэдэнэй орохо саг дүтэлжэ байна.

Европо түби дээрэхи оршон байдалые гуримшуулха хэрэгтэ али бүхы аргаар hаад хэхые хүсэдэг бүлэглэлнүүд энэ түбидэ эдэбхитэй боложо байна гэжэ бидэнэр оршон байдалые зүбөөр сэгнэн харанабди. Тэдэнэр энэ гуримшуулгые hаатуулхын тула, тусхайлбал,ниитэ Европын зүблөө зарлалгада hаад ушаруулхын тула hэжэглэхээр ямаршье арга хэрэглэхээр бэлэн байдаг юм. Зүгөөр эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдэй, ниитын үргэн бүлэгүүдэй хүсэл оролдолгоор амгалан байдал болбол Европодохи дайн сэрэгүүдэй хоорондохи забhарлал бэшэ, харин хододоо тогтон байха гурим болохо ёhотой гэhэн арадуудай хүсэл бэелүүлэгдэхэ ёhотой гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

Энээниие Европын бүхы арадууд хүсэдэг байhандань hэжэг байхагүй юм. Совет арад тушаа хэлэбэл, тэрэ хадаа энээниие тон ехээр хүсэнэ. Манай арад гитлеровскэ эзэрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүү тэмсэлдэ тон ехэ хохидолдо дайрагдаа hэн, тиин энэ түби дээрэхи эб найрамдалай, аюулгүйн байдалай аша туhада хабаатай бүхы юумэндэ илангаяа хёрхоор хандадаг юм.

Аюулгүйн байдалай, хани харилсаанай асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлаха дурадхал Советскэ Союзай, тэрэнэй союзнигуудай — социалис гүрэнүүдэй оруулhанhаань хойшо табан жэл үнгэрбэ. Мүнөө, энэ дурадхалые бүри олон гүрэнүүдэй дэмжэжэ байhан сагта, энэ зүблөөе бэлэдхэхэ эмхидхэлэй асуудалнууд түрүүшын ээлжээндэ табигдана. Зүблөөнэй удха ба амжалта бэлэдхэлэй hайн хүдэлмэриhөө олонхи ушарта дулдыдаха байhыень хэн арсахаб даа.

Господин Президент, үнгэрhэн намар А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный ба минии Тантай уулзажа, хөөрэлдөө хэхэдэ, ниитэ Европын зүблөө зарлаха, тэрээндэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэхэ тушаа Советскэ Союзай ба Францийн ниитэ хараа шугам тодорхойлогдоhон бэлэй. Манай ниитэ хараа шугамай зүб байhаниие ажабайдал гэршэлэн баталаа. США-гай, мүн Канадын хабаадалгатайгаар зарлагдаха ниитэ Европын зүблөөн болбол Европын оронуудта амгалан ажаhуудалай, амгалан ажалай эрхэ байдал хангаха томо хэрэг болохо гэжэ бүри элитэ боложо байнхай. Зүблөөндэ хабаатай бүхы асуудалнуудаар Советскэ Союзай ба Францийн hанамжанууд мүнөөнэй эрхэ байдалда онсо удха шанартай байха гэжэ hананам.

Манай hанамжаар, олон гүрэнүүдэй бүри ехэ hонирхол татажа байhан Европын политикын үшөө нэгэ асуудал анхарал хандуулна. Түб Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэг хороохо ябадалые хараадаа абанаб.

Индохитадта дайнай үргэлжэлжэ байhан сагта, Дүтын Зүүн зүгтэ хёмороой гуримшуулагдаагүй байhан, араб газарые эзэрхэг түримхэйшүүлэй эзэлжэ байhан сагта, уласхоорондын иимэ орёо оршон байдалда манай уулзалга боложо байна. Тиимэ дээрэhээ эдэ асуудалнууд, бүмбэрсэг дэлхэйн зарим бусад районуудай үйлэ хэрэгүүд мүн лэ манай hаналаа андалдалгын үедэ хэлсэгдэхэ зүйлнүүд боложо шадаха байна. Тиигээд Советскэ Союзай ба Францийн хараа бодолнуудай дүтэрхы байhан ушарай шэнээр, үнэмшэстэйгөөр баталагдаха байhанда бидэнэр hэжэглэнэгүйбди.

Мүнөөнэй үе сагай шухалын шухала асуудалнуудай нэгэн, бүхы оронуудай арадуудай hанаа зобоодог асуудал гэбэл, буу зэбсэг хуряалгын асуудал болоно. Энэ асуудалай үедэ хэлсэгдэхэ зүйлнүүд тодорхойлбол, ядерна буу зэбсэг түргөөр гаргалгада эсэс табиха гэhэн асуудалаар Советскэ Союзай ба Францийн хараа бодолнуудай адли байhанда бидэнэр хананги байдагбди.

Ядерна зэбсэгтэй табан оронуудай конференци зарлахые, буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейн hаяхан болоhон сесси дээрэ оруулhан дурадхалые СССР шэнги Францийн дэмжэhэн ушарые бидэнэр үндэрөөр сэгнэнэбди. Томо, шухала асуудал—дэлхэйе сэрэгэй политическэ бүлэглэлнүүд болгон хубаарилха ябадалые болюулха асуудалаар СССР-эй ба Францийн хараа бодолнуудай адлирхуу байhыень бидэнэр ханангяар тэмдэглэнэбди. Советскэ Союз Варшавын договорой талаар манай союзнигууд шэнги иимэл шэглэлтэйгээр хэрэгээ ябуулхаар бэлэн байhан тухайгаа сэхэ рууль мэдүүлээ hэн.

Господин Президент, Москвада болоhон манай хөөрэлдөөнэй шэнжэ шанарые, сэхэ хэлэлгын, hайн сэдьхэлэй хөөрэлдөөнэй оршон байдалые бидэнэр мүнөө эндэ, Парижда, үзэжэ байнабди. Энэ ушар хадаа манай түрүүшын хөөрэлдөөнэй hүүлээршье hаань, хөөрэлдөөмнай бэе бэеэ этигэлсэлгын, ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрхэ, харин үрэ дүнгүүдынь совет-француз хани харилсаае бүри үндэр хэмжээндэ гаргаха гэжэ hанаха үндэhэн болоно.

Господин Президент, Парижтай минии түрүүшын уулзалга намда онсо ехэ мэдэрэл түрүүлнэ гээд мэдүүлхэ хүсэлэнтэйб. Энэ уулзалга урдань—26 жэлэй саада тээ хараалагдаhан юм. Тиихэдэ би гитлеровскэ сэрэгшэдтэ эсэргүү hүүлшын дайе Европын түбтэ дүүргэhэн Совет армиин зэргэдэ ябааб. Манай үетэнэй hанаа сэдьхэлдэ хадуугдан байдаг 45 оной хабарай үдэрнүүдтэ Париж ошохо гэhэн hанаан намда, минии дайшалхы нэгэ нүхэртэ байhан юм. Манай дайшалхы аха дүүнэрые, Францийн патриодуудые хүндэлжэ байhан мэдэрэл иигэжэ баадхадаг бэлэй. Дэлхэйдэ агууехэ гэгээрүүлэгшэдые, революционернүүдые, искусство болон наукын агууехэ хүнүүдые үгэhэн орониие гүнзэгыгөөр хүндэлдэг, hонюушархадаг ород хүн бүхэнэй сэдьхэл Франци ошохыемнай баадхадаг hэн. Францийн түб хото ошохо тодорхой түсэб намда байгаа, теэд энэ hаналаа хүсэлдүүлхэ ябадалдамни ушар байдал hаад хээ. Фронтдо суг ябаhан нүхэдтэйгөө хамта Москвада Улаан Талмай дээрэ Илалтын парадта хабаадаха хүндэтэй уялга намда олгогдожо, энэ ехэ баяртай ушар хэрэгтэ бэлэдхэхэ шухала байгаа. Энээнэй hүүлээр ондоо ажал хэрэг, ондоо хүсэл оролдолго хүлеэжэ байгаа. Тиигэжэ Парижтай минии уулзалга 25 жэлээр хойшолуулагдаhан юм. Мүнөө энэ уулзалгын болоходо, СССР Франци хоёрой хоорондохи хүгжэжэ байhан хани барисаанай оршон байдалда иимэ уулзалгын болоходо би сэдьхэлээ гүнзэгыгөөр хананги байнаб.

Совет-француз хани харилсаан мүнөө уласхоорондын ажабайдалай томо ушар хэрэгүүдэй нэгэн болонхой. Дэлхэйн хэрэгүүдтэ манай оронуудай дүүргэжэ байhан үүргые хараадаа абабал, тиимэл ехэ үүргэтэй байха ёhooрoo байна. Манай хани харилсаан хадаа арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ гансал уг зорилгодо албахэнэ. Энэ хани харилсаамнай ниитын байгуулалтаhаа дулдыдангүй гүрэнүүдэй амгалан ёhoop зэргэ оршон байха ёho гуримуудые эдэбхитэйгээр, үргэнөөр бэелүүлхэ hайн hайхан үльгэр жэшээ саашадаашье боложо байхань болтогой.

Францийн Республикын Президентын, госпожа Помпидугай элүүр энхэ байхын түлөө!

Совет-француз хани харилсаанай саашадаа ашагтайгаар хүгжэхын түлөө, манай арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө!

* * *

Ж. Помпидугай, Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэнүүдые сугларагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа, альга ташалгаар угтаа.

Обед хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

Обедэй hүүлээр Л. И. Брежнев, Ж. Помпиду француз ба совет тушаалта нюурнуудтай суг хамта XV Людовигой театр ошоо.

Зүжэгэй урда тээ СССР-эй ба Францийн гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдөө.

Нэгэ бүлэгтэй баледүүд айлшадта харуулагдаа.

Зүжэгэй hүүлээр Л. И. Брежнев тсатрай артистнуудтай уулзаа.

(ТАСС).

ҮРГЭН ЗАМАЙНГАА ЭХИНДЭ

Очерк

Хүн бүхэнэй наhанай зам адли бэшэ ха юм даа. Зарим зон хүлдэ орожо, газар гэшхэхэhээ эхилээд, наhанайнгаа мухардатар сэхэ, арюун замаар ябажа мүнхэрдэг. Харин нүгөө заримань гэр гуламтынгаа богоhо алхамсаараа, эдир залуугай нарихан зүргөөр гэдирон, бүдэрэн ябажа бэеэ хүсэхэдөө, хүдэр наhанайнгаа үргэн замда гарадаг гээшэ ааб даа.

Сампил-Нима Эрдынеевэйшье наhанай зам иимэрхүү шэнжэтэй юм. Тэрэ мүнөө оройдоол 22-той, Теэд энээхэн эршэтэй шуумар наhан соогоо Сампил-Нима магтуулаадшье, зэмэлүүлээдшье үзэhэн.

Бүри арбаад жэлэй саана табадахи класс амжалтатайгаар дүүргэhэнэй, пионерэй болон ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байhанайнгаа түлөө тэрэ областиин 12 хүүгэдэй тоодо оролсон, «Артек» лагерьта амархаар эльгээгдээ бэлэй. Энэ ушар эдир хүбүүндэ түрүүшын ехэ магтаал боложо, дали жэгүүр ургуулhан байгаа. Тэрээнhээ хойшо Сампил-Нима кружогуудай хүдэлмэридэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ороо hэн. Хүгжэм, хатар, дуун... Хамаагүй, бултандань хабаадаха байна. Олон юумэ шададаг байхада hайн гээшэ бэд даа гэжэ бодоо hэн.

Тиигээд лэ хэшээлнүүд... hүүлээрнь уран hайханай бүлгэмдэ хабаадалган... Хүгжэм, дуун, хатар... hургуулиин, районой олимпиаданууд... Альга ташалдаан...

«Энэ ямар түбhэн юумэндэ дүйтэй хүбүүн гээшэб! Намжар бэрхээр дуу дуулана, хатар хэнэл!» гэhэн омогорхолойшье, атаархалайшье үгэнүүд Сампил-Нимын шэхэндэ олон удаа доhон hэн. Дахяад альга ташалдаан...

Ингэжээ ябатарнь, hургуули дүүрэбэ. Арбаад жэлэй hуралсал арадань үлөө.

Зай, яалтайб? Саашаа hураха гү, али хүдэлхэ гү? Иимэ асуудалнууд хүбүүнэй hанал бодолые эзэлбэ. Үгы даа, нютаг соо хүдэлөө hаа дээрэ ха гэжэ шиидхэбэ.

Эгээл энэ үедэ тэрэниие колхозой стипендээр хангаха, хүгжэмэй hургуулида эльгээхэ тухай зүбшэл правлениин болоо. Тиигэжэ 1967 оной намар Сампил-Нима hураха эльгээгдэбэ.

Тэрэ хахад жэл соо hураад бай тараа, гэртээхинээ, түрэhэн нютагаа hанаhан юм гү, училищыя орхёод бусашаба. Тиигэжэл түрүүшынхээ шангахаанаар зэмэлүүлhэн байжа болоо.

— Зай, энэ шимнай юундэ хүрэжэ ерээшэб? — гээд хүтэлбэрилэгшэд нэгэн асууга hэн бээ.

— Юрэдөөл, ерэхэдэмни хүрэншөө...

Колхозойнгоо тусгаар стипендээр хангаад, hураха арга олгон гэhэнэй, иигэжэ ябаhан шэмнай ядаг лэ хэрэг болоно. Теэд яаха хумши?

— Колхоздоо хүдэлхэб, — гэhэн харюу дуулдаа бэлэй.

Тэрээнhээ хойшо Сампил-Нима элдэб ажалда ябаба. Удаань районой, тиигээд колхозойнгоо агитбригадануудташье хабаадалсаба.

Залуу ябахадаа хүн гээшэ заримдаа алдуу хэжэрхидэг ха юм даа. Тиимэ алдуунууд Сампил-Нимыншье зүгhөө үзэгдэhэн байха. Тэрэнэйнгээ түлөө шилээн зэмэдэ хүртөөшье. Теэд алдуу хээд, хүндэ хараалгаад, заhархын орондо улам саашаа нэтэрдэгүүд дайралдаха. Тиигэнгүй, харин алдуугаа дахин дабтахагүй, хүн түрэhэн нэрээ хүндэлжэ, урагшаа эрмэлзэдэг лэ hаа, хэзээшье хосорхогүйш.

Үдэр хоногууд ажалаар дүүрэн хэй үнгэржэл байба. Иимэ үдэрнүүдэй нэгэндэ комсомолой организациин секретариин нэрэ дээрэ нүхэр Эрдынеевhээ комсомолой гэшүүндэ орохо дуратайгаа бэшэhэн мэдүүлгэ оробо. hайн тээшээ заhагдаhан юумые дэмжэнгүй яахаб. Удааншье болоогүй, комсомолшуудай ээлжээтэ суглаан зарлагдажа, тэрээн дээрэ шиидхэгдэхэ асуудалнуудай нэгэн соо мүн Сампил-Нимыншье мэдүүлгэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Тэрэ hүүлэй үедэ алдуугаа заhажа, ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг болоо, журам заршам сахидаг, комсомолой гэшүүндэ абая гэhэн дурадхал ороhониинь гайхалгүй. Сампил-Нима комсомол нүхэдтөө сэхэ хандан:

— Би комсомолой нэрые арюунаар сахижа ябахаб. Хойшодоо алдуутай ябадал гаргахагүйб, — гэжэ найдуулаа...

Иигэжэ үнэн сэхээр ябаха гэhэн үгэеэ, хүсэл эрмэлзэлээ үшөө комсомолой уялгаар гэршэлэн бүхэлөө hэн.

Энэ жэлэй январь hара гараба. Ажалай нэгэ үдэр Сампил-Нимые колхозой правлениндэ дуудаба.

— Зай, шамай таряан ажалай оньhоорууулагдаhан звеное толгойлоошоо табиха гэлсэжэ байнабди. Юун гэжэ hананаш? — гээд түрүүлэгшэ асууба. Теэд Сампил-Нима тэнигэн байгаа.

— Болоходошье хамаагүй. Оролдоод туршахаа яаха юм...

Хэды хоноод байхадаа тэрэнэй звеногойхид элирбэ. Хамта 5 хүн. Нүхэдынь — комсомолнууд Дагшеев Дамба-Доржо, партийнаhаа Бальжинимаев Цыреидаша, Гындынов Григорий, Гындынов Бадмажаб. Эдэнэй звенодо гэнэжэ мөөртэй 5 трактор, 3 комбайн болон бусад машина, зэмсэгүүд даалгадаhан байна. Тиин Яраама гэжэ газарта 1509 гектар таряалан газар үгтэбэ.

Энэмнай ехэ харюусалгатай хэрэг даа. hайн ургаса ургуулхын тула бүхэнэрөө оролдохо ёhотойбди. Илангаа хабарай тарилга, зунай харуулhалга, намарай хураалга хаха сагта соонь hайн шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ хэлээ hэн, звеновод Сампил-Нима хүбүүдтэеэ hанамжа хубаалдан, зүбшэлэн хэлсээд hүүлээр тодорхой хэмжээнүүдые хараалhан байна.

Хабарай таридгаа бэлэдхэл али бүхы талаhаань хэгдэбэ. Тогоошоной олдохогүйдэ, сеяльщик Галинурай hамган Рима Ахмединоватай хөөрэлдэжэ, тогоошон болгобо.

Иигээд лэ тарилгаяа өөhэдөө, звеногоороо хэжэ ороо hэн. Тиихэтэй хамта, ажалай бүтээсэ шанар хоёрой түлөө тэмсэhэн байна. Хэрбээ хэн нэгэнэй трактор hаатабал—хамhажа заhаад хүдэлдэг hэн. Эбтэй эмхитэйгээр хүдэлхэдөө, звеногой гэшүүн бүхэн нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Тиихэдэ звенонуудай хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эдэнэй звено хэдэн hара удаа удаагаар булижа гарадаг байhан юм.

Ажал гээшэ алдар солодо хүргэдэг гээд зүб лэ хэлсэдэг. Сампил-Нимыншье аша үрэ ехэтэй ажал арад ниитэдэ обёорогдоо. Тиимэhээл нютагай ажалшад Сампил-Нимые сельсоведэй депутат болгон hунгажа, этигэл найдабариа үзүүлээ. Энээнhээ ехэ үшөө ямар найдабари байхаб даа.

Сампил-Нимын зориг дээрэ шэнэ зориг, хүбүүн сэдьхэлдэнь хүдэр бодол нэмэбэ. Ажал хүдэлмэринь бүри урагшатайгаар бүтэдэг болобо.

Хабарай тарилгын үедэ оролдосо гарган, зүб ёhoop, hайн шанартайгаар хэгдэhэн тарилга hайн үрэ дүн харуулба. Энэ намар звеногойхид өөhэдөө комбайнуудта hуужа, таряа хуряалгада шармайн ороhон байна.

Сампил-Нима Гындынов Григорий хоёр таряа хуряалга дээрэ үдэрэйнгөө нормо хододоо үлүүлэн дүүргэжэ ябаба. Тэрэ hүүлшынгээ гектарнуудые өөрынгөө тоонто—Бүтэнгидэ хадаhан байна. Ажал бүтэсэтэй, урагшатай ябаа.

Энээнэй гэршэ болгон, Харганаашын полевой станда таряа хуряалгын баатарнуудай хүндэлэлдэ Улаан туг хиидхэгдэбэ. Энэ эрхэдэ тон түрүүн Сампил-Нима хүртөө.

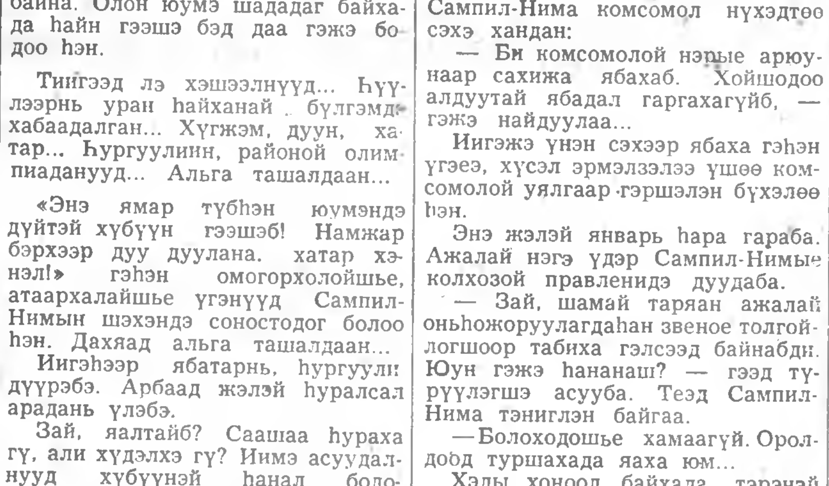
hаяшаг колхозой партийна организациин секретарь Баатар Жаргаловичтай уулзахадамни, тэрэ урма баяртайгаар иигэжэ омогорхон хөөрэбэ:

— Сампил-Нима танихаар бэшэ болошоо. Энэ нүхэрнай шэнэ хүн гэхээр хубилшоол. Тэрээн тушаа бишыханшье муу юумэ дуулахагүйш. Ажалдаа оролдосотой, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэй, зон нүхэдтөө хүндэтэй, үгөө дуулгадаг, томоотой. Уран hайханай бүлгэмүүдэй окружной харалгада хабаадажа, лауреат нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэрэнэй звено колхозойн правлени, партийна организациин дамжуулгын улаан вымпелые хэдэн hара соо алдангүй абажа ябана.

Нютагайхидай урдаа хараха зонид нэгэниинь иимэ hайн hаахан үгэ хэлэжэ байхадань, хэн баясахагүйб?! Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой звеновод Сампил-Нима Эрдынеев үргэн замай эхиндэ гараба ха юм. Энэ замынь үтэ, арюун хэбэ.

А. ЖАМБАЛОН.

Шэтын область.

Чехословакиин бүд нэхэлгын промышленностьда синтетическэ болон химическэ утаhанууд улам ехээр хэрэглэгдэдэг боложо байнхай. hүүлэй жэлнүүдтэ эндэ химическэ утаhа үйлэдбэрилгэ 2,5 дахин, синтетическэ утаhа үйлэдбэрилгэ 11 дахин дээшэлээ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ Союзай туhаламжаар Гуменнэдэ баригдаhан синтетическэ утаhанай «Хемлон» комбинадай цех соо. Энэ комбинат 80 янзын утаhа үйлэдбэрилэн гаргадаг юм. Тэдэнэй заримайнь манай хилын саана худалдагдадаг.

ТАСС-ай фотохроника.

АЙЛ БҮХЭНДЭ—ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ

ТҮРҮҮ ПОЧТАЛЬОН

Тохорюугта нютаг. Эндэ Хоринн аймагай Хүрбын совхозой гурбадахи отделени оршодог юм. Энэ нютагай арад зондо үдэр бүри хэдэн арбаад газетэ, журналнууд, посылка болон бэшэгүүд ерэжэ байдаг. Эдэ бүгэдые нютагай почтальон Санжидма Дансакова эзэндэнь түргөөр абаашажа үгэдэг байна.

Санжидма Дансакова мүнөө арбадахи жэлээ почтальоноор ажаллана. Тиигэхэ зуураа гансал газетэ, журнал тараагаад ябадаггүй юм. Газетэнүүдтэ толилогдоhон шэнэ hонинниие захил хэгшэдтэ уншажа үгэдэг, энэ тэрэ юумэ уншахыень дурадхадаг заншалтай. Санжидма ажалдаа яhала дүршэнхэй, оролдосотойгоор хандадаг байна.

Тохорюугта нютагай хүн зон ерэхэ жэлэй газетэ, журналнуудта захил эдэбхитэйгээр хэжэ байна. Мүнөө хамта дээрээ 300 гаран хэhэг газетэ, журналда захил абтанхай. Тэрэ тоодо республикын «Буряад үнэн», аймагай «Шэнэ Үдэ» газетэнүүдтэ захил олоор абтаа. Ажалшадай дунда хэблэл тараалгын хүдэлмэридэ түрүү почтальон С. Дансаковагай оруулhан хубита ехэ.

Газетэ, журналнуудта захил абалга үргэлжэлhээр.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

МОТОРИСТ, РАДИСТНУУД...

ДОСААФ-ай республиканска комитедэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн курсануудые жэл бүри олон хүн дүүргэжэ, хүдөө нютагуудта ажаллахаар ошодог юм.

Класс, коридор соогуур хонжэн. Гансал радистнуудай кабинет сооһоо нэгэ жэгдэ абяанай соностохонь дуулдана. Удангүй хонхын абяан жэнгиржэ, һурагшад бүлэг бүлэгөөрөө түлхисэлдэн гараһад. Эдэнэрнай хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхэ техническэ мэргэжэлтэд: автомашинын жолоошод, трактористнууд, катернуудай мотористнууд, радистнууд ба бэшэшье мэргэжэлтэд гээшэ.

— ДОСААФ-ай республиканска комитедэй дэргэдэхи курсануудые дүүргэһэн мэргэжэлтэд республикын элдэб организаци болон предприятинуудта хүдэлнэ,—гээд ДОСААФ-ай республиканска комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Василий Петрович Ольховатский хөөрөөгөө эхилбэ..— Бидэнэр тэдэнһээ ходо бэшэг абажа байдагбди. Зариманиинь манай республикаһаа гадууршье хүдэлнэ, бэшэг соогоо тэдэнэр бидэндэ баяр баясхалан хүргэжэ байдаг, — гээд Василий Петрович омогтойгоор саашань хөөрэнэ.

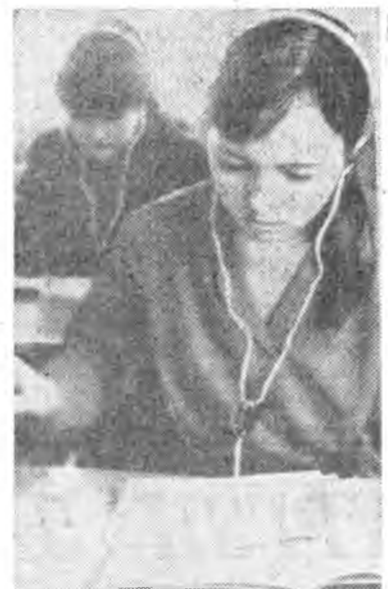
Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлые хэр түгэсхэһэн, хэр олон мэргэжэлтэдые ажахынуудта бэлдэһэн тухайнь һонирхоходомнай, Василий Петрович иигэжэ хэлэбэ:

— 1969 оной июль һарада болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ Л. И. Брежнев техническэ кадрнуудые хүдөө ажахыда олоор бэлдэхэ талаар онсо анхарал хандуулха гэжэ өөрынгөө элидхэл соо тэмдэглэһэн байна. Пленумэй энэ шиидхэбэриие бэелүүлхын тула манай организаци ехэхэн оролдолго гаргана. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ һуралсалай жэлые пайн дүнтэйгөөр түгэсхэһэн байнабди. Мэргэжэлтэдые бэлдэхэ түсэбөө 148 процент дүүргээбди.

Кадрнуудые бэлдэхэ талаар Кабанскын автоклуб (начальнигынь нүхэр Антонов Н. Ф.), Улаан-Үдын автомотоклубай Хяагтадахи филиал (начальнигынь нүхэр Павловский А. С.) онсо шалгарһан байна. Мүн эндэ манай багшанарайшье хубита ехэ. Эрхим ажалаараа суурхадаг багшанар олон. Тэдэнэй тоодо нүхэд Алексеев А. М., Изоксон Р. М., Скочилов С. В., Обедин И. И., Казаков В. И. болон бусад оролсоно. Тэдэнэр Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шанда нэгэнтэ бэшэ хүртэһэн байха юм.

А. И. Алексеев Улаан-Үдын автомотоклубта 1954 онһоо таһалгаряагүй хүдэлжэ, ажалдаа эрхим амжалта туйлана. Оролдосотой, шадамар бэрхэ ажалаараа тэрэ олондо мэдээжэ болонхой.

Дахин хонхо жэнгиржэ, һурагшад яаралтайгаар классууд руугаа ороно. Эдэнэрэй дунда

манай республикын газар дайдын барагдашагүй баялигуудые бэдэрэн, хада уулаар, ой тайгаар ябаха радистнууд, үгышье һаа оронойнай гол мүрэнүүдээр катер, пароходуудта мотористаар хүдэлхэ хүсэлэнтэй хүбүүд, басагад омог дорюунаар алхалалдаа һэн.

М. САНЖИЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ДОСААФ-ай радиоклубта һурагшад Людмила Налетова Галина Стричкова хоёр радиодамжуулгада һуража байна. Баунтын аймагта топографическа партида ажаллахадаа, Екатерина Урусова радистын мэргэжэлдэ һурахые шиидэһэн юм. Мүнөө Катя хүсэлэнгөө бэелүүлнэ. ДОСААФ-ай автомотоклубта олохон хүн жолоошоной мэргэжэл олодог. Энэ талаар үнинэй багша Александр Михайлович Алексеев ехэ үүргэ дүүргэжэ, һурагшадта хүндэтэй болонхой.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Спорт

СОЛБОН ХУРДАШУУЛ ШАЛГАРБА

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр һалхи һамаашьегүй, наратай дулаахан байгаа. Иимэ үдэр спортын мүрысөөнүүдые үнгэргэхэдэ таатай зохид үдэр һэн. Манай нютагта хэдышье сэлмэг наратай үдэр болоо һаа, октябрь һарада хаанаһаа халуун байха һэм даа. Энэнь бүгэдэндэ мэдээжэ бэзэ. Одоол спортсменүүдэй, хүлэй хурданиие мэдүүлэн урилдамаар үдэр.

ЛВРЗ-гэй парк соо хурдан, солбон спортсменүүд энэ үдэр олоороо сугларба. Улаан тугууд уряалан дуудажа байһандал намилзана. Мүрысөөнэй эхилһые соносхоһон хүгжэм холуур сууряатан зэдэлнэ.

Харгыгаар ябаһан хүнүүд хүгжэмэй ирагуу аялга дуулахадаа зуг татан зогсожо, эндэ юунэй үнгэргэгдэжэ байһые һонирхон, бэе бэеһээ асуунад. Урилдаагаар республикын облпрофсоведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө профсоюзно-комсомольско занщалта мүрысөөн үнгэргэгдэжэ байна гээд мэдэхэдээ, парк тээшэ яаралтай ошонод.

Спортын ветерануүд мүрысөөс эхилжэ, эрэшүүл 2000 метрэй, эхэнэрнүүд 1000 метрэй зайда урилдаба. Эдэ нүхэд спортын олохон мүрысөөнүүдтэ хабаадалсажа, республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалһан байха. Мүнөө тэдэнэр залуушуулда спортын талаар мэргэжэл шадабаряа харуулжа, урма зоригыень бадаруулха зорилготой. И. Андреев (ЛВРЗ) эрэшүүлэй дундаһаа, Г. Кузнецова эхэнэрнүүдэй дундаһаа түрүүлжэ, сугларагшадта нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана.

Энээнэй удаа спортын бүлгэмүүдэй суглуулагдамал командануудай басагад урилдаанай зурлаагай дэргэдэ жэрылдэн зогсобод. Тэдэнэр 1000 метрэй зайда урилдаа. Эдир басагад энэ мүрысөөндэ үнихэнэй бэлэдхэжэ, һорилго һайнтай байһанаа харуулаа. Н. Рычкова (ЛВРЗ) 3 минута 12 секунда соо зайгаа гаталжа, нүхэдэйнгөө дундаһаа эрхимлээ. Эндэ сугларһан спортсменкэнүүд сооһоо эгээл залуунь бологшо Л. Пеньшина (ЛВРЗ)—хоёрдохи, Т. Романенко («Урожай»)—гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Профсоюзай обкомуудай суглуулагдамал командануудай дундаһаа Н. Лаптева (худалдаа наймаанай профсоюзай обком) түрүүлжэ гараа. Н. Гылыпкылова (хүдөө ажахын профсоюзай обком), Н. Грачева (эдеэ хоолой промышленностиин профсоюзай обком) удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

Час, минутын үнгэрхэ тума мүрысөөнэй эршэ улам шангадана. Сугларагшадай һонирхолшье ехэдэнэ хэбэртэй, мүрысөөнэй талмайда хүлгөөтэй, шуууатай болоодхино. 5000 метрэй зайда урилдаһан эдир спортсменүүд бэе бэеһээ гээгдэхэгүйе оролдон, үсэд нэтэрүүгээр тэмсэнэд. Хэниинь түрүүлэгшэ ааб гэжэ һонирхоошодшье олон. Эсэсэй эсэстэ «Буревестник» бүлгэмэй спортсмен А. Ярматов нүхэдөө ахижа, эгээн түрүүлэн фиништэ хүрэжэ ерээ. Тэрээнһээ нэгэхэн секундаар хожомдожо ерэһэн А. Ципэлэ («Спартак») хоёрдохи һууринда гараба. С. Рымарев («Буревестник») гурбадахи һуури эзэлээ. 1000 метрэй зайда урилдаһан эдир басагадай дундаһаа Л. Перогова («Буревестник») нэгэдэхи, Г. Зайцева,—хоёрдохи, М. Цыбенова—гурбадахи (хоюулаа «Спартак») һууринуудта гараһан байна.

2000 метрэй зайда урилдаһан эхэнэрнүүдэй дундаһаа Евдокия Ли («Спартак») долоо минута гурбан секунда саг харуулжа түрүүлээ. Д. Бекбулатова (ЛВРЗ), А. Павлова («Урожай») гэгшэд удаадахи һууринуудта гараа.

Мүрысөөнэй түгэсхэлдэ республикымнай суута спортсменүүд урилдаха харгын эхин зурлаагай зэргэдэ зогсобод. Тэдэнэрэй харгынь ута—аяар 8000 метрэй зайе гаталха байба. Тэмдэг үгтэжэ, шанга тулалдааншье эхилбэ. В. Цыренов түрүүшын 1000 метрэй зай гаталхадаа, нүхэдөө һэегүй хойноо хаяад, урагшаа һуга һүрэн гарашаба.

— Володя заатагүй түрүүлхэ байха!

— Бү мэдэе. «Хүнэй саана хүн, хүлэгэй саана морин» гээ юм. Магад, Климов эрхимлэхэ аалам?

Иигэжэ спортдо дуратайшуулай хоорондоо арсалдаһаар байтар СССР-эй спортын мастер Цыренов («Буревестник») түрүүлэн фиништэ ерэжэ, сагаан ... һална. Тэрэнэй сагынь — ... нута 56,4 секунда! СССР-эй... тын мастерта кандидат Ю... мов («Буревестник») энэ ... минута 29,6 секунда соо ... хоёрдохи һуурида гараа. ... нута 32,4 секунда саг хар... СССР-эй спортын мастер... дидат Р. Якубов (ЛВРЗ) ... бадахи һуури эзэлээ.

Түрүүшын гурбан һуур... һэн бүхы спортсменүүд ... ликын облпрофсоведэй Х... лэй грамотануудта мүнгэ... тайгаар хүртөө. Мүн түр... ринуудта гараһан команд... дамжуулгын кубогууд ба... даа.

Б-Н. НАМДЫ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: обл... дэй таһагые даагша А. Е. ... эрхимлэгшэдтэ шан ба... байна.

М. СУТУРИНАЙ ...

ФУТБОЛ

НААДАН ДҮҮРЭЭ. ХЭНИИНЬ ЭРХИМЛЭЭБ?

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын «А» класста наададаг футболистнуудай дунда байгша оной апрель һарын һүүл багһаа эхилһэн наадан одоошье дүүрэбэ. Эндэ түрүү һууриин түлөө наадажа эхилһэн команданууд сооһоо Семипалатинскын «Спартак» команда эрхим байшаба. Эдэнэр хабарһаа хойшо наадан бүхэнөө һайнаар үнгэргэһэнэй ашаар командануудтаа хүсэгдэхэеэ болиһоор үнинэй һэн. Һүүлшынгээ наада өөрынгөө стадион дээрэ манай «Сэлэнгэ» командатай үнгэргэһэн байгаа. Нааданайнь тоо 4:3 гэһэн тоотойгоор дүүрэһэн байна. Уулзалгынь дүн хаража үзэхэдэ, хоёр командын хоорондо шанга тулалдаан болор хэбэртэй. Эндэ манай команда шүүгээшье һаа, урдань ороод ябаһан «Иртыш» командые хүсэхэгүйнь мэдээжэ байгаа. Тиигээшье һаа, «Сэлэнгэ» команда зонынгоо чемпионтой яһала һайнаар наадаа гэжэ нэн түрүүлэн тэмдэглэлтэй.

Уулзалга бүхэнөө эрхим һайнаар үнгэргэдэг «Томлес» эрхимлэгшэһээ олохон очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараба. Эдэнэр һүүлшынгээ наада өөрынгөө стадион дээрэ «Автомобилист» командатай үнгэргэхэдөө, айлшадаа 2:0 тоотойгоор шүүгээд табяа. Энээнэй ашаар «Автомобилист» команда хоёр һуури гэдэргээ сухарижа, түрүү һуури буляалдажа ябаһан командануудые урдаа оруулба ха юм. Хэдэн жэлэй саада тээ зоно соогоо түрүү һуури эзэлжэ, чемпион болоод, «А» класста бусадһаа түрүүлэн наадажа захалһан Хабаровскын футболистнууд энэ жэлэй наада гурбадахи һуури эзэлжэ түгэсхэбэ. Эдэнэр «Сахалин» командые 2:0 тоотойгоор шүүһэн байгаа.

Табадахи һуури эзэлһэн Омскын футболистнууд һүүлшынгээ хэдэн наада өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэхэдөө айлшаар ерэгшэдээ шүүгээд табиһанай ашаар түрүүшын табан командануудай тоодо оролсоһон байха юм. Эдэнэр һүүлшынгээ наадандаа ...наулай футболистнуудые 3... тойгоор илаһан байна... сад команданууд иимээр... «Восток» — «Старт» ... «Зауралец» — «Металлург»... «Трактор» — «Амур» — 1:0, ...намо» («Целиноград») — ... (Шэтэ) — 1:1, «Дзержи... «Аэрофлот» — 0:0 гэһэн ... гоор һүүлшынгээ наада түр...

Зонын чемпион — Се...тинскын «Спартак» коман...яар Россин Федерациин б...нонуудай эрхим футбол...тай «А» классай нэгэдэхи...тэ орохын түлөө наадаха...хой.

Б. ЦЫРЕМПИ...

	Командануул	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бумбэгэ
1.	«Спартак» Семип.	38	25	6	7	67—33+34
2.	«Томлес» Томск	38	21	11	6	45—20+25
3.	СКА Хабаровск	38	20	11	7	39—23+16
4.	«Автомобилист» Крас.	38	21	6	11	66—34+32
5.	«Иртыш» Омск	38	19	8	11	57—32+25
6.	«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	38	15	14	9	44—31+13
7.	СКА Шэтэ	38	17	8	13	43—31+12
8.	«Динамо» Барнаул	38	16	7	15	53—44+9
9.	«Амур» Благовещ.	38	13	14	11	35—33+2
10.	«Сахалин» Ю-Сахалин	38	13	12	13	33—40—7
11.	«Динамо» Целин.	38	13	12	13	38—47—9
12.	«Луч» Владивосток	38	12	14	12	36—37—1
13.	«Восток» У-Камен.	38	13	11	14	30—34—4
14.	«Старт» Ангарск	38	12	11	15	28—37—9
15.	«Аэрофлот» Эрхүү	38	11	8	19	26—48—22
16.	«Дзержинец» Н-Сиб.	38	9	9	20	28—45—17
17.	«Металлург» Н-Куз.	38	7	14	17	28—54—26
18.	«Трактор» Павлодар	38	7	13	18	31—43—12
19.	«Зауралец» Курган	38	6	14	18	30—57—27
20.	«Вулкан» П-Камчат.	38	1	14	23	15—51—36

ТУҺАТАЙ ЗҮБШӨӨЛ

ЭЭЭН ЭХЭНЭРЭЙ АНХАРАЛДА

Алим жэмэсээр шанаһан кисель гү, али компот уухада, бэедэ һайн. Түрүүшээр шүүһыень шүүжэ абаад, жэмэсээ бусалгагты. Һүүлээрнь крахмал хээд, түүхэй шүүһэеэ нэмэгты. Иигэжэ бэлдэһэн кисель гү, али компот витаминаа оройдоо гээдэггүй.

***

Шэнгэрүүлһэн хартаабхын гурил халуун сироп руу хүрэһөөр хэгты. Тингээд түргэн худхаха хэрэгтэй. Кастрюлиингаа захаарнь шэнгэрүүлһэн гурилаа юулэхэдэ һайн. Нэгэ аяга (200 гр) үдхэн кисель бэлдэхын тулада 1,5 халбага крахмал, шэнгэшэгээр бэлдэхэ гэбэл, нэгэ халбага, бүри шэнгэндэ дуратай һаа, хахад халбага крахмал нэмэхэ шухала. Үдхэн киселиие худхажа байгаад, һулахан гал дээрэ бусалгаха, шэнгэн киселиие хүсэд бусалгангүй абаха хэрэгтэй.

***

Кисель дээрэ үрмэнэй тогтохогүйн тулада элһэн саахар дээгүүрнь үбэнүүлээд хэхэ шухала.

***

Бусалһан уһаар шэнгэрүүлһэн нэгэ багахан лимонно кислота жэмэсээр хэһэн кисельдэ нэмэхэдэ амтатай болодог. Халуун кисельдэ амта оруулхын тулада хахад халбага ванильна, 4-5 дуһал миндальна эсенци нэмэхэ хэрэгтэй.

***

Гансашье саахарта варени шанадаг бэшэ, мүн медто шанахада болохо. Медой варени ехэ амтатай юм, саахар нэмэһэнэй хэрэггүй. Лимоной шүүһэ варенидэ нэмэхэдэ, баһал амтатай байдаг.

***

Сохын түрьһэндэ эдюулжэ гэмтэһэн малиныг жэмэсые дабһатай уһан соо часһаа үлүү саг соо байлгагты. Түрьһэнүүдэйнь хөөрэжэ тунахада, уһыень адхаад, малинаяа сэбэр, хүйтэн уһаар угаагты.

«Работница» журналһаа абтаба.

Хилын саанаһаа

телефон телеграф радио

МНРП-гэй ЦК-гай УРЯАНУУД

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Агууехэ Октябриин социалис революциин 54 жэлэй ойдо зорюулжа, МНРП-гэй ЦК-гай гаргаһан уряануудые МНРП-гэй ЦК-гай, МНР-эй правительствын орган—«Үнэн» газетэ толилбо.

Агуухэ Октябриин, хамагые илагша Маркс-Ленинэй һургаалай хүндэлэлдэ, Октябриин түрэл орон болохо Советскэ Союзай, КПСС-эй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан халуун амаршалганууд тэдэ уряанууд соонь олон.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН ҮДЭР

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой Арадай Республикада октябриин 25-да «Элүүр энхын үдэр» тэмдэглэгдэбэ. Арад зониие медицинскэ талаһаа хангалгые һайжаруулха, элүүрые хамгаалгын материальна баазые бэхижүүлхэ зорилгоор республика соо нилээд ехэ юумэн хэгдэнэ. Һүүлэй табан жэлэй туршада врачебнэ пунктнуудай тоо 58 процентээр, фельдшерскэ болон акушерскэ пунктнуудай тоо 29 процентээр нэмээ.

Мүнөө республикын 560 хүн бүхэндэ нэгэ врач хүртэнэ. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада врачнуудай тоо 49 процентээр нэмээ.

Г. Гусак хүдэлмэришэдтэй уулзаба

БРАТИСЛАВА. (ТАСС). КПЧ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. Гусак Словаки ерээд байна. КПС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Ленарт гэгшэтэй хамта Г. Гусак Пиештянидахи «Тесла» гэжэ радиотехническэ аппаратура үйлэдбэрилдэг предприяти, «Трикота» (Транавска район) текстильнэ завод ошожо хараба.

Чехословакиин Залуушуулай социалис союзай студентнэрэй эдэбхитэдэй бүхы ороной суглаанда Г. Гусак хабаадаа.

Уласхоорондын уулзалга

СОФИ. (ТАСС). Эндэ Европын, Азиин, Африкын болон Латиин Америкын оронуудай аграрна парти, эмхи хүдэлөөнүүдэй түлөөлэгшэдэй уласхоорондын уулзалга нээгдэбэ. Уулзалга дээрэ Болгариин Таряашадай арадай союзай секретарь Г. Трайков үгэ хэлээ.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, Европодо аюулгүй байдал, амгалан ёһоной харилсаа холбоо хангаха зорилгоор Европын олониитын эмхинүүд, аграрна партинууд ажал ябуулгаяа үргэдхэхэ ёһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Европодохи шахардуу шанга байдал һулаpуулха зорилготойгоор СССР толгойтой социалис гүрэнүүдэй ябуулжа байһан политикын ехэ аша үрэтэйе Г. Трайков онсолоо. Ядерна буу зэбсэгтэй табан ороной конференци зарлаха тухай Совет правительствын үүсхэлые тэрэ дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ.

Ээрхэг түримхэй ёһоной мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Израилиин оборонын министр М. Даян гэгшэ ээрхэг түримхэй ёһоной ээлжээтэ мэдүүлгээ хэбэ гэжэ ЮПИ агентствын корреспондент мэдээсэнэ. Суэцкэ каналай зүүн эрьеһээ Израиль өөһэдынгөө сэрэгүүдые гаргаха хүсэлгүй гэжэ Даян мэдүүлээ. Египедэй сэрэгүүдэй каналай нүгөө эрьедэ гаралгые зүбшөөхэгүйб гэжэ тэрэ хэлээ.

Сэрэгэй засагаархид „тэмсэлдэ“ бэлдэнэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Индохитадай дайн байлдаануудта эсэргүү тэмсэл хэжэ байгаа американуудай бүгэдэ ниитын жагсаалнууд Вашингтондо болохоор хараалагданхай. Эдэ жагсаалнуудые сэрэгэй хүсөөр дарaха зорилготой бэлэдхэл Пентагоной сэрэгэй засагаархид хэжэ байна. Вашингтоной оршондохи Форт-Миде, Форт-Белбуаре, Куантико баазануудта байрлаһан хоёр мянга шахуу солдат, далайн ябаган сэрэгшэд «дайшалхы бэлэн байдалда» оруулагданхай гээд США-гай оборонын министерство мэдээсэбэ.

В. Брандт үгэ хэлэбэ

БОНН. (ТАСС). Нюрнберг хотодо болоһон полиграфическа болон саарһанай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай съезд дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, ФРГ-гэй канцлер В. Брандт гэгшэ ФРГ-гэй правительство уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулаpуулхаяа, эб найрамдал бэхижүүлхэеэ хүсэнэ гэжэ тэмдэглээ. Зүүн Европын гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо ФРГ-гэй гуримшуулжа байһан ушар «һайн үрэ дүн асаржа эхилээ» гэжэ тэрэ хэлээ.

Баруун Берлинэй асуудалаар баталагдаһан дүрбэн талын хэлсээндэ В. Брандт үндэр сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, энэ хэлсээн ФРГ ГДР хоёрой харилсаанай һайжаралгада нүлөө үзүүлнэ гээд тэмдэглээ. ФРГ-гэй Советскэ Союз ба Польшын Арадай Республикатай баталһан договорнуудые Баруун Германиин бундестагай эсэслэн баталха байһанда этигэжэ байһанаа канцлер элирхэйлээ.

„Олонхи американецуудые сүхэрөөһэн дайн“

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Ветерануудай үдэртэй» дашарамдуулан, США-гай президент Р. Никсон радиогоор үгэ хэлэбэ.

Вьетнамда боложо байгаа дайнай асуудалнууд дээрэ тогтохо зуураа, «манай түүхэдэ болоһон бүхы дайнууд сооһоо энэл дайн хүн зондо хүндэгүй, олонхи американецуудые сүхэрөөһэн дайн» гэжэ мэдэрээ. Вьетнамай дайнай ветерануүд гэртээ бусахадаа, хүндэ хүшэр байдалтай ушарна, ажал оложо ядана гэжэ президент Никсон тэмдэглээ.

ХИЛЭ ДЭЭРЭХИ БАЙДАЛ ШАХАРДУУ

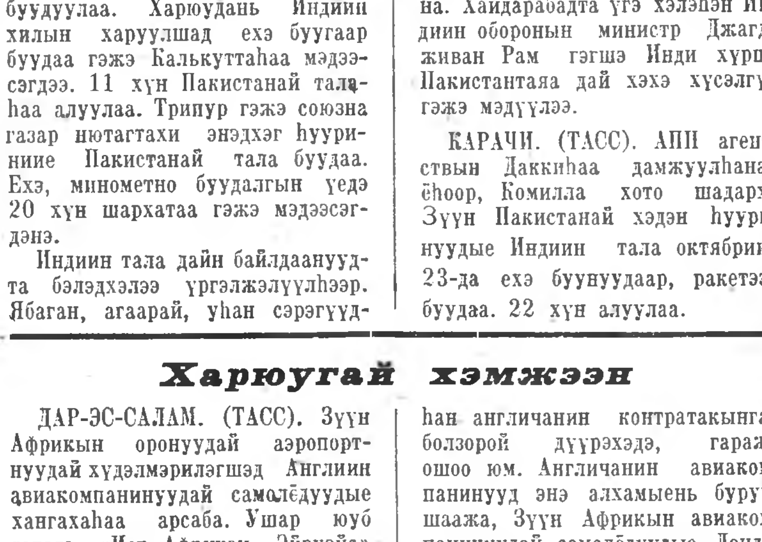
ДЕЛИ. (ТАСС). ПТИ агентствын дамжуулһанай ёһоор, Пакистанай тала ехэ буугаар Индиин хилэ шадарай газар нютагуудые буудажа үргэлжэлһөөр. Индиин хилэ шадарай гурбан провинци буудуулаа. Харюуданъ Индиин хилын харуулшад ехэ буугаар буудаа гэжэ Калькуттаһаа мэдээсэгдээ. 11 хүн Пакистанай талаһаа алуулаа. Трипур гэжэ союзна газар нютагтахи энэдхэг һууриниие Пакистанай тала буудаа. Ехэ, минометно буудалгын үедэ 20 хүн шархатаа гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Индиин тала дайн байлдаануудта бэлэдхэлээ үргэлжэлүүлһээр. Ябаган, агаарай, уһан сэрэгүүдтэ 600 мянган хүн татагдаа гэжэ соносхогдобо. Гэбэшье энэ тохёолдоһон шахардуу байдалые һуладхаха, гуримшуулха арга боломжонууд дууһаагүй гэжэ Индиин хүтэлбэрилэгшэд һанамжална. Хайдарабадта үгэ хэлэһэн Индиин оборонын министр Джагдживан Рам гэгшэ Инди хүршэ Пакистантаяа дай хэхэ хүсэлгүй гэжэ мэдүүлээ.

КАРАЧИ. (ТАСС). АПП агентствын Даккиһаа дамжуулһанай ёһоор, Комилла хото шадархи Зүүн Пакистанай хэдэн һууринуудые Индиин тала октябриин 23-да ехэ буунуудаар, ракетээр буудаа. 22 хүн алуулаа.

Харюугай хэмжээн

ДАР-ЭС-САЛАМ. (ТАСС). Зүүн Африкын оронуудай аэропортнуудай хүдэлмэрилэгшэд Англиин авиакомпанинуудай самолёдуудые хангахаһаа арсаба. Ушар юуб гэхэдэ, «Ист Африкэн Эйруэйс» компани Лондондо байдаг өөрынгөө түлөөлэгшын тушаалда англичанин бэшэ, харин африкан яһанай хүниие томилоо бшуу. Урдань энэ тушаалда байһан англичанин контратакынгаа болзорой дүүрэхэдэ, гаража ошоо юм. Англичанин авиакомпанинууд энэ алхамыень буруушаажа, Зүүн Африкын авиакомпанинуудай самолёдуудые Лондоной Хитроу гэжэ аэропортдо хангахаһаа арсаа бшуу. Тиихэдэнь лэ харюугай хэмжээ Зүүн Африкын оронуудай авиакомпанинууд абаха баатай болоо бшуу.

ФРГ. 1500 хүн Франкфурт-на Майне хотын үйлсэ гудамжануудта гараба. ФРГ болон Советскэ Союзай, ФРГ болон Польшын Арадай Республикын хоорондохи договорые эсэслэн баталха, Европодо аюулгүй байдал хангаха асуудалаар конференци зарлаха, США-гай Индохитадта хэжэ байһан дайн байлдаагаа болюулха эрилтэтэй транспарантнуудые, уряа лозунгнуудые тэдэнэр барижа ябаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Франкфурт-на-Майне хотодо болоһон демонстраци.

АДН-ТАСС-ай фото.

ПРАВДА БУРЯТ...

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хү... шэнэй омогорхол» гэһэн түрү... «Октябриин хубисхалай хүн... гэжэ ниитэ гаршаг доро ин... нууд. Л. И. Брежневэй Фран... байһан тухай ТАСС-ай матер...

Хоёрдохи хуудаһанда: «... ломжонууд гүйсэд дүүрэнээ... лагдаха зэргэтэй» — Л. ... статья. «Оолёор сайшаһан ... олоороо хэлсэһэн үгэгүй»—... новагай статья. Редакцида... бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда: Брежневэй Францида ошоо... тухай ТАСС-ай материалнууд...

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ... һонинууд. Соносхолнууд.

СЭ Энхир экран

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...

18.00—үхибүүдтэ зорюу... мультфильмнүүд. 18.3... сомол, эдэ шиниц ордену... документальна фильм... серинь харуулагдаха. 19.0... панорама. 19.20—«Уран ... ба манай үе саг» гэһэн да... 20.00—«Советский вои... киножурнал. 20.10—«Бу... лөө» гэһэн уран һайха...

МОСКВА ХАРУУЛ...

22.30—«Оло миллио... дай ленинскэ университ... дамжуулга. 23.00 — ф... церт. 23.50—«Время» ... лэй һонинной програм... КПСС-эй Генеральна ... СССР-эй Верховно ... дэй Президиумэй ... Л. И. Брежневэй ... ошоод байһан тухай дам... 00.20 минутаһаа 03.25 ... рэтэр амаралта. МОСК... РУУЛНА: 03.25—футбо... ропын түрүү һуури эзэлх... СССР-эй—Испаниин ко... дай хоорондо үнгэргэгд... дан Испаниһаа дамжуу...

Редакторай о...
С. С. ЦЫРЕНДОРЖ...

Н-01591. Заказ №...